

Ulla Sulkava

**AMMATILLISEN OPETTAJAN YRITTÄJYYSKASVATUKSEEN LIITTYVÄ
OSAAMINEN TAITOTALOSSA**

**AMMATILLISEN OPETTAJAN YRITTÄJYYSKASVATUKSEEN LIITTYVÄ
OSAAMINEN TAITOTALOSSA**

Ulla Sulkava
Opinnäytetyö
Syksy 2024
Liiketoiminnan kehittämisen
tutkinto-ohjelma (ylempi AMK)
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Liiketalouden ylempi ammattikorkeakoulututkinto, Liiketoiminnan kehittämisen tutkinto-ohjelma

Tekijä: Ulla Sulkava

Opinnäytetyön nimi: Ammatillisen opettajan yrittäjyyskasvatukseen liittyvä osaaminen Taitotalossa

Työn ohjaaja: Tiina Gällen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2024

Sivumäärä: 43 + 4 liitettä

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Taitotalon ammatillisten opettajien osaamista yrittäjyyskasvatusta kohtaan ja miten voidaan kehittää yrittäjyyskasvatuksen osaamista ammatillisella opettajalla. Yrittäjyyskasvatus kuuluu ammatillisten oppilaitosten opintojen opetussuunnitelmiin yhteisissä ja valinnaisissa opinnoissa. Yrittäjyyskasvatus on yrittäjyyteen liittyvien tietojen, taitojen ja valmiuksien harjoittamista. Yrittäjyyskasvatuksella vahvistetaan yrittäjämäistä toimintaa, lisätään myönteisiä asenteita yrittäjyyttä kohtaan, kehitetään yrittäjyyteen liittyviä tietoja ja taitoja sekä tunnustetaan omaa osaamista. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena kehittämistutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä oli haastattelu. Haastateltavat toimivat ammatillisina opettajina, ja haastattelussa käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua. Haastatteluiden aineisto ryhmiteltiin teemojen mukaisesti, ja kehittämistyössä hyödynnettiin saatua aineistoa. Sisältöanalyysillä verrattiin saatuja aineistoja teoreettiseen viitekehykseen.

Keskeisenä tuloksena voitiin todeta, että yrittäjyyskasvatus on osa ammatillista koulutusta, sen näkyvyyttä ja merkitystä tulee vahvistaa opetussuunnitelmassa ja organisaation toimintakulttuurissa. Opettajat kokevat yrittäjyyskasvatuksen opetuksen tärkeänä, mutta tarvitsevat tukea ja koulutusta päivittääkseen omaa yrittäjyysosaamistaan. Opetusmenetelmissä painotetaan opiskelijalähtöistä oppimista, ohjausta, oppimisympäristöjä ja vahvaa työelämäyhteistyötä. Digitaalisuutta tulisi hyödyntää koulutuksissa enemmän.

Johtopäätöksenä todettiin yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden arvostus olevan Taitotalossa tärkeitä, mutta ne eivät vielä näy riittävästi organisaation toimintakulttuurissa. Opettajien oma yrittäjätausta ja asenne vaikuttavat ratkaisevasti siihen, miten yrittäjyyskasvatusta toteutetaan ja kuinka innostavaa se on opiskelijoille. Kehittämiskohteina korostuvat yrittäjyyskasvatuksen näkyvyyden lisääminen, opettajien osaamisen päivittäminen sekä yritys- ja työelämäyhteistyön vahvistaminen, jotta yrittäjyystaidot ja työelämävalmiudet vahvistuisivat opiskelijoiden keskuudessa.

Kehitysehdotuksina nousevat esiin yhteiset koulutustapahtumat, joissa päivitetään omaa yrittäjyysosaamista, saadaan vertaistukea omalle opetustyölle ja luodaan yrittäjyyttä tukeva toimintakulttuuri.

Asiasanat: Yrittäjyyskasvatus, Yrittäjyys, Ammatillinen opettaja

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Master's Degree in Business Administration,
Degree Programme in Business Development

Author: Ulla Sulkava

Title of thesis: Skills related to entrepreneurship education of a vocational teacher in Taitotalo

Supervisor: Tiina Gállen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2024

Number of pages: 43 + 4 appendices

The aim of the study was to find out the competence of vocational teachers at Taitotalo in entrepreneurship education and to find ways to develop their entrepreneurship education competence.

The research was carried out as a qualitative development study and the material was collected with semi-structured thematic interviews where vocational teachers were interviewed.

The key results of the study showed that entrepreneurship education is an important part of vocational education, but its visibility should be strengthened in the curriculum and organizational culture. Teachers consider entrepreneurship education important but, feel they need additional training and support in updating their own entrepreneurial skills. The teaching methods emphasize student orientation, guidance, diverse learning environments and close working life cooperation. Digitalization should be used more in entrepreneurship teaching.

The conclusion was that although the appreciation of entrepreneurship education and entrepreneurship is strong at Taitotalo, these are not yet sufficiently reflected in the organization's operating culture.

The development targets emphasize increasing the visibility of entrepreneurship education in the organization's operating culture, updating teachers' entrepreneurship skills, and strengthening cooperation in working life.

Common training events are presented as development measures, in which teachers can update their own competence, get peer support and strengthen the operating culture that supports entrepreneurship.

Keywords: Entrepreneurship education, Entrepreneurship, Vocational teacher

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
1.1	Työn tausta.....	7
1.2	Tavoitteet ja rajaus	10
1.3	Tutkimuksen toteutus	13
2	YRITTÄJYYSKASVATUS.....	14
2.1	Yrittäjyyskasvatuksen määritelmä	14
2.2	Yrittäjyys.....	16
2.3	Yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikka ja oppimisympäristö	20
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	24
3.1	Teemahaastattelut.....	25
3.2	Luotettavuuden ja eettisyyden arviointi	26
4	TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN ANALYYSI.....	28
4.1	Yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyyden nykytila	28
4.2	Yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristö ja opetusmenetelmät	30
4.3	Yritys- ja työelämäyhteistyö.....	32
4.4	Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen.....	33
4.5	Tutkimuksen keskeiset tulokset.....	34
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	36
6	POHDINTA	38
	LÄHTEET.....	39
	LIITTEET	43

1 JOHDANTO

Yrittäjyyskasvatus on noussut keskeiseen rooliin ammatillisessa koulutuksessa, koska työelämän muutos ja itsensä työllistäminen ovat yhä yleisempiä uravaihtoehtoja tämän päivän yhteiskunnassa. Amatilliset opettajat ovat ratkaisevassa roolissa yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden välittäjinä ammatillisissa oppilaitoksissa.

Hallitus leikkaa ammatillisesta koulutuksesta 120 miljoonaa euroa vuonna 2025. Säästö toteutetaan siten, että rahoituksen ja opiskelijapaikkojen vähennyksiä ei kohdenneta perusopetuksen päättävien nuorten eikä vailla ammatillista perustutkintoa olevien koulutukseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024.) Tämän myötä yrittäjyyskasvatuksen merkitys ja osaaminen ammatillisessa koulutuksessa korostuu ja lisää tarvetta yrittäjyystaitojen kehittämiseksi erityisesti nuorten ja ammatillista perustutkintoa vailla olevien keskuudessa, jotta he voivat vastata paremmin työmarkkinoiden vaatimuksiin ja työllistyä myös yrittäjänä.

Opinnäytetyössä saadaan tietoa tämänhetkisestä tilanteesta yrittäjyyskasvatuksesta ja yrittäjyyden osaamisesta ammatillisilla opettajilla. Lisäksi selvitetään, miten ammatillisen opettajan yrittäjyyskasvatuksen osaamista voi kehittää innovatiivisemmaksi, osallistavammaksi ja vaikuttavammaksi. Yrittäjyyskasvatuksen osaamisen kehittämisen kautta ammatillinen opettaja voi lisätä opiskelijoiden innostusta yrittäjyyteen ja edistää yrittäjyyden tutkintojen suorittamisen määrän kasvua oppilaitoksessa.

Periaatteessa vastuu yrittäjyyskasvatuksesta kuuluu ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja kaikille ammatillisille opettajille. Heillä kaikilla on yrittäjyyskasvattajan rooli ja olemme yrittäjyyskasvattajia kaikki. (Kyrö, Lehtonen & Ristimäki 2007, 42).

Suomen yhteiskunta tarvitsee tulevaisuudessa uusia yrittäjiä ja yrityksiä yhä enemmän, koska yrittäjät luovat työtä ja kasvua yhteiskunnalle. Suomessa on 443 731 yritystä, yrityksistä 95.5 % (423 948) on alle 10 hengen yrityksiä ja yksinyrittäjiä on 185 000. Yrittäjyyskasvatuksella luodaan pohja tulevaisuudelle ja yritysten menestykselle. Seuraavina vuosina kymmenet tuhannet nykyiset yrittäjät siirtyvät eläkkeelle, jolloin heidän yrityksensä tarvitsevat uusia jatkajia. (Suomen yrittäjät ry. 2024.)

1.1 Työn tausta

Ammatillisen opettajan osaamisen kehittäminen yrittäjyyskasvatuksessa on ollut innostukseni ja mielenkiintoni kohteena. Toimin Taitotalossa ammatillisena opettajana ja kouluttajana johtamisen ja liiketoiminnan tiimissä, ja teen tiivistä yhteistyötä muiden toimialayksiköiden ammatillisten opettajien kanssa yrittäjyyden parissa. Harmikseni olen todennut, että varsinaista innostusta ja yrittäjyyskasvatuksen osaamisen kehittämistä ei ole kaikilla Taitotalon opettajilla. Yksi keskeinen tekijä tämän havainnon taustalla on vähäinen yrittäjyyden valinnaisten tutkinnon osien suorittamismäärä. Tämän tutkimuksen avulla saan vastauksia yrittäjyyskasvatuksen osaamisen kehittämiseksi Taitotalossa.

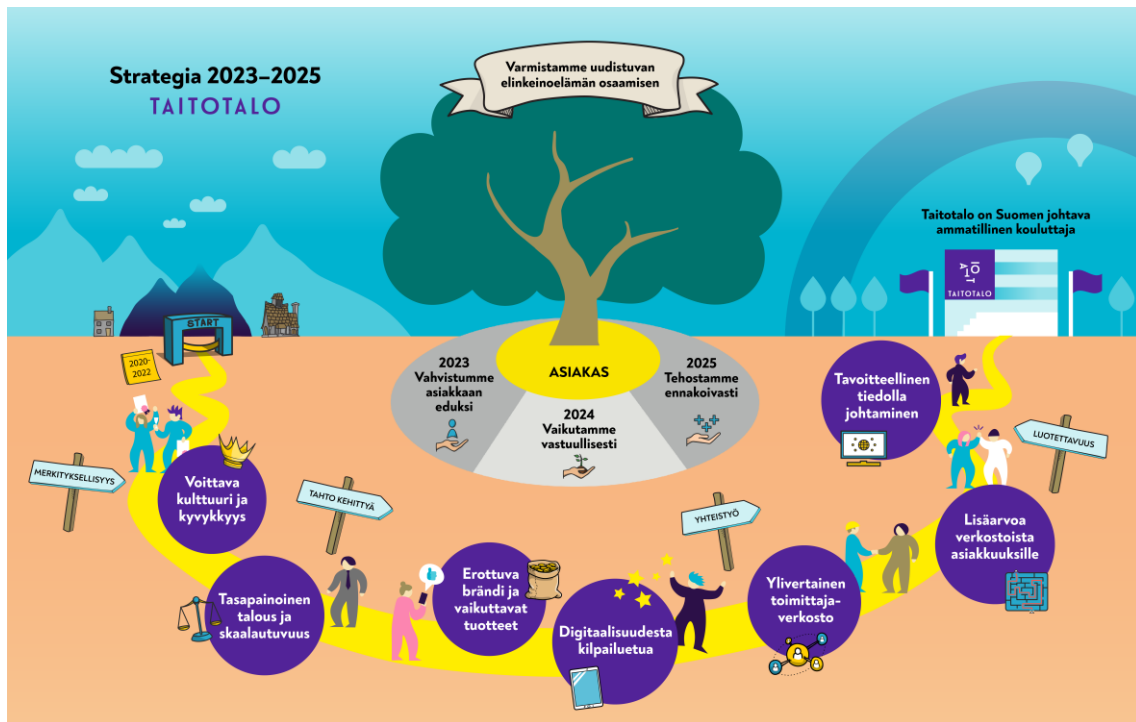
Tällä hetkellä ammatillisessa oppilaitoksessa korostuvat yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden kehittäminen. Ammatillinen koulutus on aika pitkälle työelämälähtöistä, ja suurin osa oppimisesta tapahtuu aidossa työelämässä, työpaikoilla. Tarvitaan uusia menetelmiä ja työkaluja saada opiskelijoita innostumaan yrittäjyydestä yhtenä työllistymisen vaihtoehtona. Ammatilliset opettajat ovat avainasemassa yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisessa ja yrittäjyyteen liittyvien myönteisten asenteiden lisäämisessä sekä yrittäjyyteen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyys ovat iso kokonaisuus, joka on osa toisen asteen koulutuksen opetussuunnitelmaa. Yrittäjyyskasvatus kuuluu osaksi opetuksen yleisiä tavoitteita ja sisältöjä, ja se on sisällytetty kaikkien oppiaineiden opetukseen. Perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja suorittavat opiskelijat sisällyttävät yrittäjyyteen valmistavat opinnot osaksi tutkintojen pakollisia osioita. Lisäksi heillä on mahdollisuus valita yrittäjyyteen liittyviä opintoja vapaaehtoisesti. Tutkintojen perusteissa korostuu osaaminen, joka on tärkeää yhteiskunnan ja työelämän tarpeiden kannalta, ja yrittäjyys sekä yritystoiminta ovat saaneet entistä keskeisemmän roolin. (Opetushallitus 2024.)

Taitotalo (AEL-Amiedu Oy) on toisen asteen ammatillinen aikuiskoulutusoppilaitos, joka tarjoaa ammatillista perus-, lisä- ja täydennyskoulutusta, työvoimakoulutusta, valmentavia opinnoja sekä henkilöstökoulutusta. Lisäksi Taitotalo järjestää näitä täydentäviä koulutuksia ja tarjoaa palveluja, jotka tukevat kilpailukykyä, osaamisen kehittämistä, työllisyyttä sekä työelämän kehitys-, tutkimus- ja innovaatiotoimintaa. (Taitotalon intranet 2024.)

Taitotalon strategisena perustehtävänä on turvata elinkeinoelämän osaamisen jatkuva uudistuminen. Taitotalon visio on olla Suomen johtava ammatillisen koulutuksen tarjoaja. Taitotalon arvoja ovat yhteistyö, luotettavuus, kehittämishalu ja merkityksellisyys.

Strategia ohjaa organisaation toimintaa ja näkyy käytännön työssä kaikilla tasoilla. Taitotalon strategia näkyy arkityössä läpi koko organisaation kuten kuvio 1. on kuvattu.

Kuvio 1. Taitotalon strategiakaavio (Taitotalon intranet 2024)

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Taitotalolle 14.11.2023 ammatillisen koulutuksen laatupalkinnon. Vuoden 2023 laatupalkinnon teemana oli yrityksen sisäinen verkostomainen toimintatapa ja kumppanuusyhteistyö. Taitotalon sitoutuminen ja innovatiivinen lähestymistapa yhteiseen verkostomaiseen toimintakulttuuriin ja kumppanuuksiin on esimerkki siitä, miten verkostomaisuus ja kumppanuudet täydentävät ammatillista koulutusta ja edistävät alansa kehittämistä. (Taitotalo 2024)

Taitotalolla on järjestämisoikeus järjestää 88 ammatillista tutkintoa, joista 27 on perustutkintoja, 34 ammattitutkintoja ja 27 erikoisammattitutkintoja. Näitä tutkintoja suorittavat opiskelijat sisällyttävät yrittäjyyteen valmistavat opinnot tutkintojen pakollisiin osioihin, ja lisäksi heillä on mahdollisuus valita yrittäjyyteen liittyviä opintoja vapaaehtoisesti.

Tutkintojen perusteissa on vahvistettu yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen näkökulmaa, ja yrittäjyys ja yritystoiminta ovat entistä vahvemmin mukana.

Koulutuksen tarkoituksena on siten kohottaa väestön ammatillista osaamista, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin, sekä edistää työllisyyttä ja yrittäjyyttä sekä tukea elinikäistä oppimista (Finlex, Laki ammatillisesta koulutuksesta, 1 luvun 2 §.).

Useimmissa ammatillisissa tutkinnoissa on valinnaisena osana yritystoiminnan suunnittelu ja yrityksessä toimiminen. Perustutkinnoissa pakollisiin yhteisiin tutkinnon osiin sisältyy kolme osa-aluetta: viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattisluonnontieteellinen osaaminen sekä yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, joihin kuuluu myös yrittäjyys. Nykyisin perus- ja ammattitutkinnoissa yritystoimintaan liittyviä osia, kuten yritystoiminnan suunnittelua ja yrityksessä toimimista, valitaan ja suoritetaan vähäisesti. Opinnäytetyöni tutkimusongelma on selvittää: Millaiset ovat Taitotalon ammatillisten opettajien nykyiset osaamiset ja asenteet yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjyyttä kohtaan, ja miten näitä osaamisia sekä innostusta yrittäjyyskasvatukseen voidaan kehittää?

Taitotalo panostaa ammatillisen opettajan osaamisen kehittämiseen. Keskeisiä osaamisen kehittämisen painopisteitä perusosaamisessa vuonna 2024 ovat oman alan substanssiosaamisen kehittäminen ja oman alan työelämäntuntemus. Voit kehittää omaa ammatillista osaamistasi mahdollisuudella mennä alasi työelämäjaksolle pysyäksesi mukana työelämän muutoksessa. (Taitotalon intranet 2024.)

Kuvio 2. Taitotalon tärkeitä lukuja 2023 (Taitotalon vuosikertomus 2023)

Kuvion 2. perusteella voidaan todeta, että Taitotalolla kaikki edellytykset suurimpana ammatillisena aikuiskouluttajana toimia yrittäjyyskasvattajana ja työelämäkehittäjänä. Taitotalolla on osaavia taitotalolaisia toteuttamassa Taitotalon strategista perustehtävää muuttuvassa elinkeinoelämässä. Ammatillisia tutkintoja suoritettiin Taitotalossa vuonna 2023 yhteensä 2267 koko tutkintoa ja 1602 osatutkintoa (Taitotalo Power BI.2024.)

Oppilaitoksen strategia yrittäjämäisen toimintakulttuuriin ja sen johtamiseen on vahvistaa yrittäjämäistä toimintaa yhteistyössä alueellisen elinkeinoelämän kanssa. Yrittäjyyskasvatus on resursoitu, ja sitä tehdään itseohjautuvasti ja vuorovaikutteisesti. Yrittäjyyskasvatukselle on myös asetettu tavoitteita. (Opetusministeriö 2017)

1.2 Tavoitteet ja rajaus

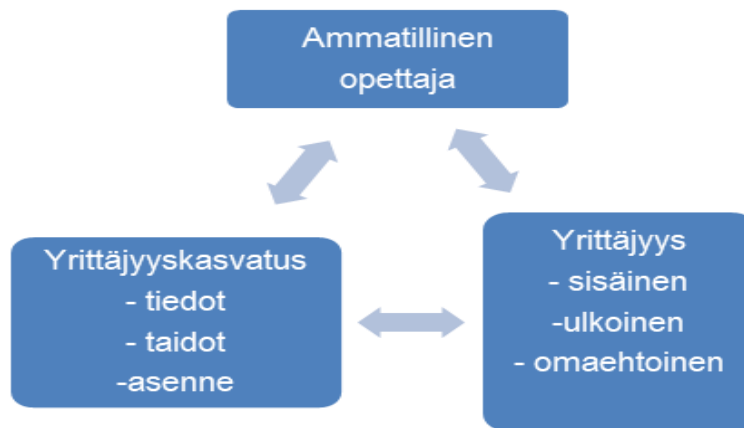
Tavoitteena on tutkia Taitotalon ammatillisten opettajien osaamista ja asenteita yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjyyttä kohtaan. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaista osaamista ja pedagogisia taitoja yrittäjyyskasvatuksesta on tällä hetkellä, ja miten osaamista ja innostamista voidaan kehittää yrittäjyyttä ja yrityskasvatusta kohtaan.

Huomioitavaa on, että Taitotalo on aikuiskoulutuksen ammatillinen oppilaitos, ja suurin osa Taitotalon opiskelijoista on opiskelemassa perus- tai ammattitutkintoa, joissa yhtenä vaihtoehtona työllistymiselle tulevaisuudessa on yrittäjyys. Työ- ja elinkeinoelämän vaatimukset muuttuvat jatkuvasti voimallisesti ja ammatillinen koulutus muuttuu sen mukana. Työelämässä vaaditaan monipuolista ammattitaitoa ja osaamisen kehittämisen tarve on jatkuvaa. Ammatillinen koulutus vastaa haasteisiin sekä ammatillisten tutkintojen että täydennys- ja lisäkoulutuksen osalta. Taitotalon ammatillisten opettajien vahvuus perustuu monipuoliseen yhteistyöhön työelämän toimijoiden kanssa mm. työharjoittelupaikkoja hakiessa.

Opinnäytetyössä sovelletaan työelämälähtöistä näkökulmaa, ja käytetään tutkimuksellista lähestymistapaa. Tutkimuksellinen kehittämistapa lähtee liikkeelle tutkimalla ja arvioimalla ammatillisen opettajan osaamista ja asennetta yrittäjyyskasvatuksessa eli rajatulla alueella yhdessä organisaatiossa. Ojansalon, Moilasen & Ritolahden mukaan tutkimuksellinen kehittämistapa yhdistää tutkimuksen ja käytännön kehittämisen tavoitteet. Siinä tuotetaan uutta tietoa ja ratkaisuja käytännön

haasteisiin samalla, kun tutkitaan ilmiötä. Kehittämisprosessi etenee iteratiivisesti suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin vaiheissa. Tämä mahdollistaa toiminnan jatkuvan kehittämisen sekä teoriaan että käytäntöön perustuen. (Ojasalo, Moilanen & Ritolahti 2021, 25–27).

Tietoperusta-käsite muodostaa kehittämistyön pohjan kokoamalla oleellisen liittyvän olemassa olevan tiedon. Tietoperustassa kuvataan aihealueeseen liittyvät keskeiset teoriat ja teorioita kuvaavat ja mallit sekä tuoreet tutkimustulokset. (Ojasalo ym. 2021, 34). Tietoperustan voi muodostaa yhdestä tai kahdesta käsitteestä. Tässä tutkimuksessa tietoperusta rakentuu yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden teorioista. Teoriaosuudessa käsitellään yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden eri ilmiöitä sekä opetusviranomaisten määräykset kuuluvat tutkimukseen

Kuvio 3. Tutkimuksen tietoperusta

Kuviossa 3. havainnollistetaan tutkimuksen tietoperustaa, jossa yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyys ovat kehittämistyön perusta. Yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden teorioiden ja mallien avulla tutkitaan tietoa. Tutkimuksen jälkeen kehitetään ammatillisen opettajan osaamista yrittäjyyskasvatuksessa ja yrittäjyydessä saatujen tulosten pohjalta.

Hyödynnän tutkimuksellisessa kehittämisessä tutkimuskirjallisuutta, tieteellisiä tutkimusjulkaisuja, ja tehtyjä tutkimuksia yrittäjyyskasvatuksesta ammatillisella oppilaitoksella.

Työelämän tutkimuksen tekemisessä sitoudutaan yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen, ja tutkimuksella tuotetaan uutta tietoa, jota hyödynnetään organisaation yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseksi ja saadaan uusia toimintatapoja yrittäjyyden edistämiseksi. Myös aiempaa tietoa pystytään hyödyntämään ja yhdistämään yli toimialojen. (Vilka 2021, 33.)

Tutkimustyö rajataan Taitotalon toimialojen ammatillisiin opettajiin toimialaryhmien mukaisesti. Tutkimuksessa hyödynnetään toimialoja, joilla on ollut valinnaisen tutkinnon osan yritystoiminnan suunnittelu ja yrityksessä toimiminen suorittajia vuosien 2022–2023 välillä.

toimialaryhmä & tutkinnon osia	2022–2023	%-osuus
Sosiaali- ja terveydenhoito / 3464	5	0,25 %
Johtaminen / 1536	42	2,73
Liiketoiminta / 3202	32	1,5 %
ICT & media / 2557	34	1,33 %
Eläintenhoito / 1717	104	6,95 %
Talotekniikka /2406	35	1,45 %
Kiinteistöpalvelut / 3933	1	0,03 %
Rakentaminen / 2328	2	0,09 %
Logistiikka & kuljetus / 1341	32	3,07 %
22 484 tutkinnon osaa	297	

Taulukko 1. Suoritetut valinnaiset yrittäjyys tutkinnon osat (Taitotalo Power BI 2024.)

Taulukosta 4. tulee esille, että kaikista 22 484 tutkinnon osista kahden vuoden sisällä (2022–2023) yrittäjyyteen liittyviä tutkinnon osia on suoritettu 297, joka on 1,3 % kaikista tutkinnon osista.

Tutkinnon osien suoritettu määrä yrittäjyyden tutkintojen osalta on erittäin alhainen ja tavoitteena on nostaa valinnaisten tutkinnon osien suorittamisen määrää lähitulevaisuudessa.

Taitotalon koulutuspalveluiden toimialat jakaantuvat palvelu ja hyvinvointiin, kiinteistö ja rakentamiseen, auto, logistiikka ja teollisuuteen ja yhteisiin palveluihin.

1.3 Tutkimuksen toteutus

Tutkimusmenetelmänä on laadullinen tutkimus ja tutkimusstrategiaksi valitaan toimintatutkimus. Tiedonkeruumenetelmänä käytetään laadullisen tutkimuksen menetelmää haastattelua. Haastattelut toteutetaan puolistrukturoituina teemahaastatteluina, jotka ovat keskustelunomaisia tilanteita, joissa käsitellään etukäteen määritellyjä teemoja. Haastattelukysymykset liittyvät ammatillisen opettajan yrittäjyyskasvatukseen ja yrittäjyyteen, asenteisiin, oppimisympäristöihin, pedagogiikkaan ja yhteistyöverkoston kehittämiseen sekä yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen.

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa oli mukana tiedonkeruumenetelmänä myös kyselytutkimus. Kyselytutkimusta ei toteutettu, koska Taitotalolla aloitettiin keväällä 2024 muutosneuvottelut ja sillä hetkellä en kokenut ilmapiiriä suotuisaksi kyselyn toteuttamiseksi.

Tutkimuksen pääkysymys: Miten ammatillinen opettaja kokee yrittäjyyskasvatuksen Taitotalossa? Teemahaastattelussa hyödynnetään toimialoja, joilla on suoritettu yrittäjyyteen liittyviä tutkinnon osia kuten yritystoiminnan suunnittelu, yrityksessä toimiminen tai muu yrittäjyyteen liittyvä YTO aine. Teemahaastattelu pidetään kuudelle ammatilliselle opettajalle, ja mukaan otetaan yksi opinto-ohjaaja, joka on ammatillinen opettaja.

2 YRITTÄJYYSKASVATUS

Yrittäjyyskasvatus on sisältynyt opetussuunnitelmiin jo 1990-luvulta alkaen. Yrittäjyys on kirjattu yleissivistävän koulutuksen osalta opetussuunnitelmiin 1990-luvun puolivälissä. (Ikonen 2006, 11.)

Yrittäjyys nousi ensimmäisen kerran esiin vuonna 1987, jolloin astui voimaan laki ammatillisista oppilaitoksista. Laissa (487/1987, 3§) todettiin, että ammatillisen koulutuksen tulee perehdyttää opiskelija yrittäjyyteen, yritystoimintaan ja paikallisiin olosuhteisiin. Voimassa olevassa laissa ammatillisesta koulutuksesta (630/1998, 5 §) todetaan, että ammatillisten koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Ensimmäisen kerran ammatilliselle koulutukselle asetettiin tavoite ulkoisen yrittäjyyden koulutuksesta lainpuitteissa. (Finlex)

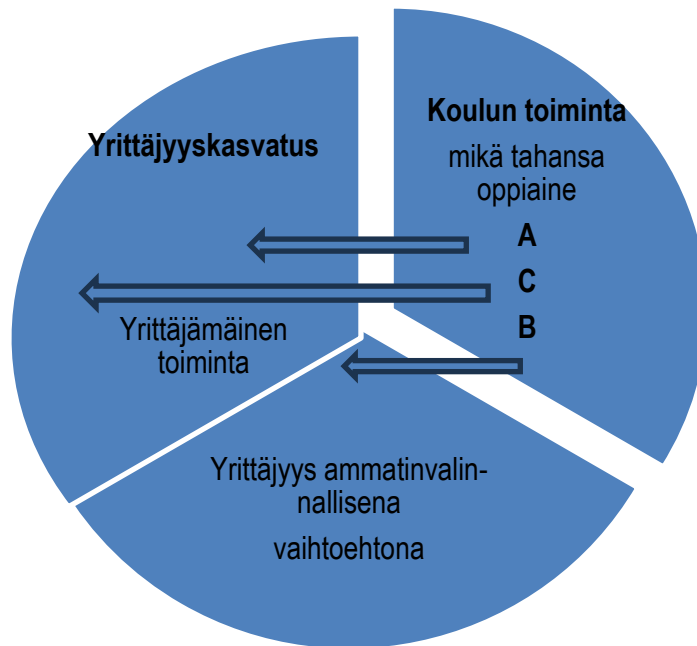
”Yrittäjyyskasvatuksella tarkoitetaan pääasiassa opetushallinnon alalla tehtävää laaja-alaista työtä yrittäjyyden vahvistamiseksi. Yrittäjyyskasvatusta tekevät ja toimintaa tukevat myös useat työelämätahot ja järjestöt. Käytännön toimenpiteiden tavoitteena ovat myönteisten asenteiden lisääminen, yrittäjyyteen liittyvien tietojen ja taitojen kehittäminen, uuden yrittäjyyden aikaansaaminen, yrittäjien ja yrityksissä olevan henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä yrittäjämäinen toimintatapa työpaikoilla ja kaikessa muussakin toiminnassa. Yrittäjyyskasvatus perustuu elinikäiseen opimiseen ja verkostomaiseen toimintatapaan.” (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2009.)

2.1 Yrittäjyyskasvatuksen määritelmä

Yrittäjyyskasvatuksen määrittely ei ole helppoa ja määritelmiä on useita. Varsinaista yhteistä käsitystä yrittäjyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta ei määritelty. (Ristimäki 2004, 17.)

Ristimäkeä mukaillen yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet voidaan jakaa kahteen pääalueeseen sisäiseen ja ulkoiseen yrittäjyyteen. Sisäisellä yrittäjyydellä pyritään tukemaan oppilaiden yrittäjämäistä asennetta ja toimintatapoja. Ulkoisen yrittäjyyden tavoitteena on esitellä yrittäjyys varteenotettava uravaihtoehtona.

Ristimäen mukaan yrittäjyyskasvatuksen yrittäjyyskäsitteestä oppilaitoksen yrittäjyyden opettamisen ja kasvattamisen alue kuvata seuraavasti:

Kuvio 4. Oppilaitoksen yrittäjyyskasvatukseen liittyvä toiminta mukaillen Ristimäkeä

Yrittäjyyskasvatus voi olla oppiaineen sisällä tapahtuvaa menetelmää, jolla vaikutetaan oppilaiden yrittäjämäiseen toimintaan (kohta A). Eri oppiaineiden ja toimintojen sisällä voidaan pohtia opiskelijan kosketusta yrittäjyyteen ammatinvalinnallisessa tilanteessa (kohta B). Oppilaitoksen toiminnassa yhdistetään yrittäjämäisen toiminnan edistäminen (esim. työharjoittelu) ja yrittäjyyden huomioiminen ammatinvalinnallisena kysymyksenä (kohta C).

Yrittäjyyskasvatuksen avulla edistetään oppilaiden yrittäjämäistä toimintaa ja toisena tavoitteena tuoda yrittäjyys ammatinvalintaisena vaihtoehtona esille. (Ristimäki 2004, 25–26.)

Ikosen mukaan yrittäjyyskasvatuksesta puhuttaessa voidaan tarkoittaa kahta eri asiaa: yrittäjäkäs-
kasvatus ja yrittäjyyskasvatus. Yrittäjäkäs-
kasvatuksen tavoitteena ovat yrittäjäkoulutukset sekä konsultointi yrittäjyydestä. Yrittäjäkäs-
kasvatuksessa haetaan ratkaisuja liiketoimintaan liittyviin asioihin, ja pyritään helpottamaan uusien yritysten perustamista tai tehostamaan jo olemassa olevien yritysten toimintaa.

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on taloudellisen yrittäjyyden edistäminen ja edistää kansalaisen taloudellista elämänhallintaa. Yrittäjyyskasvatus terminä viittaa tieteelliseen tutkimukseen ja yliopistossa se liittyy kasvatustieteiden osa-alueeseen. Yrittäjyyskasvatuksen tarkoituksena on lisätä ja levittää tutkittua tietoa taloudellisen yritteliäisyyden edistämisestä. (Ikonen, 2006, 92, 133–135.)

Yrittäjyyskasvatusta määritellään usein aika yleisesti, mutta tutkimusten perusteella yrittäjyys ammatillisella toisella asteella on tietojen, taitojen, ominaisuuksien sekä toiminnan oppimista. (Järvi 2012, 84).

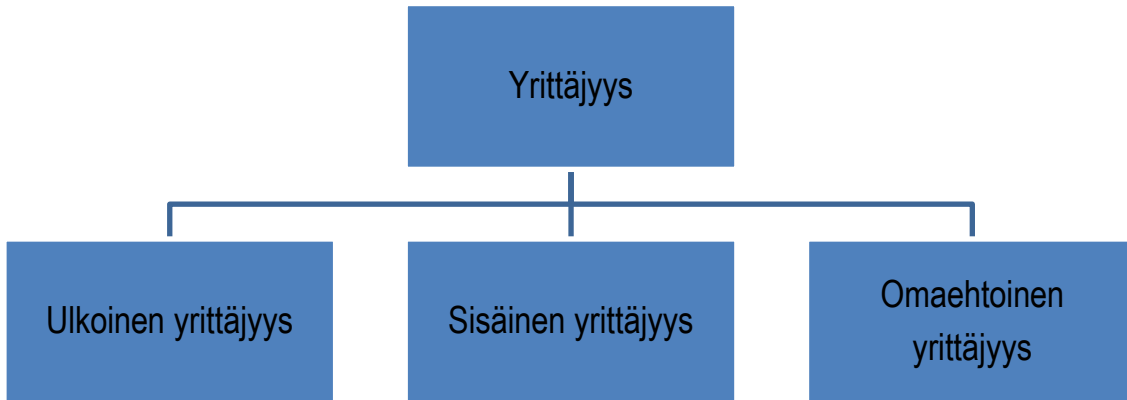
Yrittäjyyskasvatuksen tutkinta on saanut alkunsa yrittäjyyden tutkimuksesta. Yrittäjyyskasvatuksen tutkimuksen haasteet liittyvät peruskäsitteistön hajanaisuuteen sekä kysymykseen yrittäjyyskasvatuksen luotettavuudesta. Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittely sekä tutkimusilmiöt perustuvat yleensä siihen, miten ymmärrämme ja tulkitsemme käsitteen ”yrittäjyys” eri käyttö- tai asiayhteyksissä. Yrittäjyyskasvatukseen ovat vaikuttaneet yhteiskunnalliset muutokset ja koulutuspoliittiset linjaukset. Sen vuoksi oppilaitokset ovat joutuneet muuttamaan ja uudistamaan strategioita ja toimintatapoja yrittäjyyskasvatuksen opetussuunnitelmissa. Tältä pohjalta yrittäjyyskasvatuksen tutkimus merkitys on kasvanut, ja sen muoto on muuttunut liiketoimintamallista enemmän tarkastelemaan yrittäjämäistä oppimista ja opettamista ja oppimisympäristöjä. (Peltonen, Niiranen, Ikkäheimonen, Oikkonen 2021, 6, 20.)

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on kannustaa omaksumaan yrittäjämäinen asenne. Se ei keskity pelkästään yrittäjäksi ryhtymiseen, vaan painottaa asenteiden ja taitojen monipuolista kehittämistä. Yrittäjyyskasvatuksessa korostuvat tekemällä oppiminen, kokeilukulttuuri, projektioppiminen sekä yhteistyö työelämän, yrittäjien ja muiden sidosryhmien kanssa. (YES verkosto 2024.)

Yrittäjyyskasvatus muodostuu yrittäjyydestä ja kasvatuksesta, ja sen ymmärtämiseksi on tärkeää tarkastella yrittäjyyskäsitettä. Yrittäjyydellä tarkoitetaan yksilön kykyä saada ideat muuttumaan toiminnaksi. Yrittäjyyteen kuuluu luovuus, innovaatiokyky ja riskinotto. Yrittäjämäinen toimintatapa sekä kyky johtaa ja suunnitella toimintaa tavoitteellisesti tukee yksilön jokapäiväistä elämää koulutuksessa ja työssä. (Opetusministeriö 2017.)

2.2 Yrittäjyys

Yrittäjyydelle on paljon erilaisia määritelmiä ja se voidaan jakaa kolmeen eri alueeseen. Yrittäjyyttä voidaan jakaa sisäiseen, ulkoiseen yrittäjyyteen ja omaehtoiseen yrittäjyyteen (Kuvio 5).

Kuvio 5. Yrittäjyyden muodot (mukaillen Kyrö 1998)

Ulkoisella yrittäjyydellä viitataan itsenäiseen yritystoimintaan ja uuden työllisyyden luomiseen yrittäjänä. Sisäinen yrittäjyys taas tarkoittaa yrittäjämäistä asennetta ja toimintatapoja osana työssä työntekijänä. Omaehtoinen yrittäjyys kuvaa yksilön yrittäjämäistä toimintatapaa, jokainen huolehtii omasta osaamisesta ja oppimisesta työelämässä ja henkilökohtaisessa elämässä. (Kyrö 1998, 118.)

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on kehittää oppilaassa sellaisia tietoja ja taitoja ja asenteita, joita tarvitaan yhteiskunnassa ja työelämässä riippumatta siitä työskenteleekö henkilö yrittäjänä tai työntekijänä. Oppilaitoksen oppimisympäristöllä, ja sillä miten oppilaitoksen yrittäjyyskulttuuri innostaa ja aktivoi hyödyntämään erilaisia opetusmenetelmiä on suuri merkitys yrittäjyyskasvatuksessa. (Koiranen & Peltonen 1995, 37.)

Ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on kohottaa ja ylläpitää väestön ammatillista osaamista, antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen sen hankkimistavasta riippumatta, kehittää työ- ja elinkeinoelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin, edistää työllisyyttä, antaa valmiuksia yrittäjyyteen ja työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitoon sekä tukea elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua. (Laki ammatillisesta koulutuksesta, 1 luvun 2 §)

Yrittäjyyskasvatuksen tavoite ammatillisella toisella asteella on monipuolinen ja käytännönläheinen oppiminen, joka valmistaa opiskelijoita yrittäjyyteen ja työelämään. Tämä tavoite edellyttää pedagogista kehittämistä, jotta opiskelijat voivat oppia yrittäjyyttä ammatillisella toisella asteella. Yrittäjyyden oppiminen vaatii myös ulkopuolisten verkostojen hyödyntämistä, kuten oppimista työssä ja

työyhteisössä. Yrittäjyyskasvatukseen kuuluvat erilaiset yrittäjyyteen liittyvät tehtävät ja kokemukset, yritysyhteistyö, kokeileminen, toiminnallisuus, tekemällä oppiminen ja projektimaiset työtavat. Yrittäjämäisessä oppimiskulttuurissa puolestaan käytetään hyväksi tapoja ja menetelmiä, joissa hyödynnetään erilaisia oppimisympäristöjä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

EntreComp on Euroopan komission yhteisen vuonna 2015 valmistunut hanke, jossa tavoitteena oli luoda yleinen määritelmä yrittäjyysosaamiselle sekä viitekehys, jonka pohjalta kansalaisten yrittäjyysosaamista voidaan EU:ssa kehittää. EntreComp -viitekehyksessä yrittäjyys määritellään kykyinä muuntaa toiminnaksi ideoita ja mahdollisuuksia, jotka tuottavat arvoa muille (Bacigalupo, Kampylis, Punie, & Van Den Brande, 2016, 5). EntreComp-viitekehys koostuu kolmesta osaamisalueesta: ideat ja mahdollisuudet, resurssit, toimeenpano. Nämä osaamisalueet jakautuvat kukin viiteen osa-alueeseen, jotka yhdessä muodostavat yrittäjyysosaamisen (Taulukko 2).

Alue	Osaaminen
Ideat ja mahdollisuudet	Mahdollisuuksien havainnointi
	Luovuus
	Visiointi
	Ideoiden arvostaminen
	Eettinen ja kestävä kehitys
Resurssit	Itsetuntemus
	Motivaatio ja sinnikkyys
	Resurssien hyödyntäminen
	Ymmärrys kannattavuudesta
	Muiden innostaminen
Toimeenpano	Aloitteellisuus
	Suunnitelmallisuus ja johtaminen
	Riskien sietokyky
	Tiimityöskentely
	Kokemuksen kautta oppiminen

Taulukko 2. EntreComp viitekehys ja yrittäjyysosaamiset vapaasti käännettynä (Bacigalupo ym. 2016)

Taulukossa 2. on kuvattu EntreComp viitekehysten kolme osaamisaluetta ja jokainen osaamisalue jakautuu viiteen osaamiseen.

EntreCompia voidaan käyttää perustana kehitettäessä opetussuunnitelmia ja oppimistoimia, joilla edistetään yrittäjyyttä osaamisena. Se sopii myös opettajien koulutukseen tukemaan menettelytapoja yrittäjyysajattelun tueksi ja edistämään yrittäjyystaitojen oppimista talouden aloilla. Kolhon mukaan EntreCompia hyödynnetään vähäisesti ammatillisten opettajan yrittäjyyden tutkimuksessa. (Kolho 2022)

Ammatillisen opettajan käsitystä yrittäjyysosaamisesta on arvioitu EntreComp-yrittäjyystaidot viitekehyksen avulla. Kysymyksenä oli *”ammattillisen opettajan yrittäjyysosaaminen EntreComp-yrittäjyystaidot osaamisen osalta?”* Tähän kyselyyn oli vastannut 36 opettajaa ja tutkimusaineiston perusteella opettajat arvioivat yrittäjyysosaamisensa hyväksi 4,09 Likert-asteikon (1–5) perusteella. Tutkimustuloksen mukaan ammatillisen opettajan vahvuuksia osaamisessa ovat ideoiden ja mahdollisuuksien etsimiseen kannustaminen, tiimityötaidot sekä kokemuksellinen oppiminen. Heikoimmaksi osa-alueeksi koettiin rahoitus- ja talousasiat sekä riskinsietokyky. Tulosten perusteella ammatillisella opettajalla tulisi olla taitoja talouden hallinnassa, ideoinnissa ja kestävän kehityksen edistämisessä sekä vahva itsetuntemus. (Kolho, Ojala 2019, 17, 24.)

Yrittäjämäisen ajattelutavan, taitojen ja osaamista tulevaisuuden työelämässä edellyttää käytettävien pedagogisten menetelmien uudistamista. Studio-pohjainen oppiminen on yksi pedagogisista menetelmistä, jotka mahdollistavat tämän muutoksen. LAB-studiomalli on oppimismalli, joka kehittää yhteyksiä työelämälähtöisten ongelmien ja relaatioiden tunnistamisen ja kehittämisen välillä. Oulun ammattikorkeakoulun LAB-studiomalli, joka toimii esihautomotyylinen studiokoulutus, kehittää yhteyksiä työelämälähtöisten ongelmien sekä niihin liittyvien liiketoimintaprototyyppien ja startup-yritysten tunnistamisen ja kehittämisen välillä. (Heikkinen, Seppänen, Isokangas 2016)

Yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjyyttä on myös tutkittu muissa ammatillisissa oppilaitoksissa opinnäytetyönä. Marita Viljasen tekemän kehittämistyön *”Yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen edistäminen Tredussa”* tulosten mukaan yrittäjyyskasvatus ymmärretään moninaisesti ja opetussuunnitelman tavoitteet koetaan haasteellisina määritellä. Opettajan oma kokemus, asenne ja verkostojen hyödyntäminen nähdään keskeisenä opiskelijoiden yrittäjyysopetuksessa. Oppimisympäristöjen monipuolisuus, yhteisöllisyys ja tiimioppiminen tukevat yrittäjämäisten taitojen kehittymistä, ja oppilaitosten toimintakulttuurissa pyritään tukemaan tätä. (Viljanen, 2017, 99–108).

Jussi Linnossuo on puolestaan tutkinut ”Yrittäjyyskasvatus ammatillisella toisella asteella Van-
taalla” ja tutkimuksen tulosten mukaan yrittäjyyskasvatuksen kurssitarjonta on laajaa, niiden suo-
rittaminen ja vaikuttavuus toisella asteella on vähäistä. Kurssien integrointi ammattiaineisiin voisi
parantaa suoritusten määrää, vaikuttavuutta ja opiskelijoiden motivaatiota. Tämän toteuttamiseksi
tarvitaan opettajien roolia korostavaa motivointia, kurssien sisällöllistä kehittämistä ja uusia mate-
riaaliratkaisuja. (Linnossuo 2022, 63–72)

Molemmissa tutkimuksissa, tulosten perusteella yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet ja toteutus näh-
dään haasteellisina, ja yrittäjyyskasvatus ymmärretään moninaisesti. Opettajien rooli korostuu
kummassakin tutkimuksessa: heidän asenteensa, kokemuksensa ja kykynsä motivoida opiskeli-
joita ovat ratkaisevan tärkeitä yrittäjyystaitojen kehittämisessä. Oppimisympäristöjen monipuoli-
suus ja yhteisöllisyyden tukeminen mainitaan keskeisinä tekijöinä yrittäjämäisten taitojen vahvista-
misessa.

2.3 Yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikka ja oppimisympäristö

Yrittäjyyskasvatus kuuluu olennaisena osana ammatillisen opettajan työelämäosaamiseen. Mah-
dollisuudet yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen edistämiseksi ammatillisessa koulutuksessa ovat
olemassa. Yrittäjyyskasvatus tulee nähdä asennekasvatuksena, jossa ensisijaisesti kehitetään op-
pijan yritteliäisyyttä, innovatiivisuutta.

Ammatillinen opettajakoulutus on ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen oppilaitosten opettajiksi
aikoville suunnattu koulutus. Ammatillista opettajakoulutusta järjestävät Haaga-Helia ammattikor-
keakoulu, Hämeen ammattikorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Oulun ammattikorkea-
koulu, Tampereen ammattikorkeakoulu ja Åbo Akademi (ruotsinkielinen) Esimerkki on Oulun am-
mattikorkeakoulun ammatillisen opettajakoulutuksen opetussuunnitelmasta. Opetussuunnitelmaan
kuuluu pakollisena osiona työelämätyö ja yrittäjyyskasvatus, 3 opintopistettä. Tavoitteena on ymmär-
tää oppilaitoksen ja työelämän yhteistyön merkitys sekä ymmärtää yrittäjyyskasvatuksen merkityk-
sen osana opettajan työtä. Yrittäjyyskasvatus keskittyy asenteiden muokkaamiseen tavoitteena
vahvistaa positiivista suhtautumista yrittäjyyskasvatukseen, parantaa yrittäjyystaitoja ja edistää yrittäjämäistä
toimintatapaa. Valinnaisena tutkinnon osana on syventävä yrittäjyyskasvatuksen osaaminen, 6 op,
Opiskelija laatii yrittäjyysopetuksen pedagogisen projektin omalle ammatilliselle alalleen, yhdistäen

siinä eri ammatillisten tutkintojen osa-alueita ja yhteisiä oppiaineita. Ammatillisen opettajankoulutuksen opinnot sisältävät opetussuunnitelman 2023–2024 mukaan kaksi yrittäjyyskasvatuksen osaamismerkkiä: yrittäjyyskasvatuksen periaatteet ja opettajan työelämätaidot. (Oulun ammattikorkeakoulu 2024.)

Osaava Verso on hankekokonaisuutta, joka käsittelee muun muassa ammatillisen opettajan osaamisen kehittämistä. Hankkeen ovat toteuttaneet Oulun seudun koulutuskuntayhtymä ja Oulun ammattikorkeakoulun ammatillinen opettajakorkeakoulu vuosina 2010–2016. Osaava Verso hankkeessa todettiin, että ”kaikille yhteisten osaamisalueiden kuvauksesta elinikäisen oppimisen taitojen (oppimistaidot, ongelmanratkaisutaidot, vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot, eettinen osaaminen, terveyteen ja työkykyyn liittyvä osaaminen, yrittäjyysosaaminen ja aloitekyky, ympäristöosaaminen, viestintäosaaminen sekä monikulttuurisuus- ja kansainvälisyysosaaminen) osa-alueet koettiin toimiviksi.” (Paaso, Hätönen & Haapakoski 2016, 21).

Ammatilliselle opettajalle on tarjolla erikoistumiskoulutuksia, jotka ovat korkeakoulututkinnon jälkeisen ammatilliseen kehittymiseen ja erikoistumisen tarkoitettuja koulutuksia. Yrittäjyyskasvatuksen erikoistumiskoulutus 30 op on suunniteltu ammatillisten opettajakorkeakoulujen (Hämeen ammattikorkeakoulu, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Oulun ammattikorkeakoulu, Tampereen ammattikorkeakoulu) sekä Oulun Yliopiston Kerttu Saalasti -instituutin yhteistyönä. Yrittäjyyskasvatuksen erikoiskoulutuksella kehitetään ja syvennetään osaamista yrittäjäpedagogiikasta. (Hämeen ammattikorkeakoulu 2024.)

Suomen Yrittäjät on pienten ja keskisuurten yritysten etu- ja palvelujärjestö. Suomen Yrittäjät ry tarjoavat monipuolisia tukipalveluita, jotka voivat auttaa oppilaitosta ja opettajia yrittäjyyskasvatuksessa. Suomen yrittäjät järjestää säännöllisesti tapahtumia ja koulutuksia, joissa yrittäjät ja koulutusalan toimijat voivat kohdata ja luoda yhteistyöverkostoja, tarjoavat erilaisia materiaaleja ja koulutuksia yrittäjyyskasvatukseen. Yksi suosittu etäkoulutus on Yrittäjät-akatemia, joka tarjoaa verkkokoulutusta ja webinaareja yrittäjyydestä (Suomen yrittäjät ry)

YES-verkosto on Suomen merkittävä yrittäjyyskasvatuksen kehittäjäverkosto. YES-verkosto tarjoaa tukea ja mahdollisuuksia yrittäjämäisen osaamisen kehittämiseen oppilaitoksille ja yrittäjyyskasvatustoimijoille sekä mahdollisuuden verkostoitua muiden yrittäjyyskasvatuksesta kiinnostuneiden toimijoiden kanssa. YES-verkoston palveluja ovat yrittäjyyskasvatuksen kehittämispalvelut,

verkostoyhteistyö, yrittäjyyskasvatuksen valmennukset ja materiaaleja yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen toteuttamiseen muun muassa Yrittäjyyskasvatus - selviytymisopas päättäjälle. Esimerkkinä koulutuksesta Valtakunnallinen YES ry, Taideyliopisto ja Tampereen yliopiston järjestävät yhteistyönä maksuttoman *Draivia yrittäjyyskasvatukseen* –täydennyskoulutuksen (6 op) 21.11.2024-28.3.2025. (YES ry 2024.)

Nuori Yrittäjyys ry on voittoa tavoittelematon järjestö, joka edistää yrittäjyyskasvatusta tarjoamalla lapsille ja nuorille ohjelmia, jotka kehittävät yrittäjyys-, työelämä- ja taloustaitoja. Järjestö tarjoaa myös työkaluja yrittäjyyden opetukseen toisen asteen ammatillisten oppilaitosten opettajille. Ohjelmat on suunniteltu tukemaan ammatillisen koulutuksen tutkintojen perusteiden oppimistavoitteita. Esimerkiksi Vuosi yrittäjänä Intro sopii hyvin ammatillisen perustutkinnon Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta (1 osp) -kurssille. Laajempi ohjelma, Vuosi yrittäjänä, soveltuu yritystoiminnan suunnittelu- ja yrityksessä toimiminen -kokonaisuuksien suorittamiseen. (Nuori yrittäjyys ry 2024)

Ammatillinen opettaja voi myös hyödyntää muita hankkeita, joita toteutettu yrittäjyysosaamisen ja yrittäjyyden kehittämiseksi. Yksi näistä hankkeista on HOTIT OPIT – hanke, jonka tutkimuksen pohjalta on toteutettu Yoop-työkalu. Yoop auttaa opiskelijoita ja opettajia yrittäjyyteen liittyvän osaamisen tunnistamisessa. Opettaja voi hyödyntää myös opiskelijan materiaaleja omaan opetukseensa esimerkiksi yrittäjyysosaamisen arvioinnissa. (Yoop 2021.)

Yoop-työkalu on suunnattu korkeakouluopiskelijoille ja opettajille, mutta sitä voi erinomaisesti soveltaa myös ammatillisen opettajan ja ammatillisen koulutuksen opiskelijan käyttöön.

Ammatillisen opettajan tehtävien onnistunut hoitaminen vaatii ajan tasalla olevia ja aktiivisia työelämäverkostoja. Työelämä- ja verkosto-osaaminen ovat keskeisiä taitoja ammatillisessa opettajan työssä ja välttämättömiä laadukkaan, oppimista tukevan ja työelämälähtöisen koulutuksen toteuttamiseksi. (Potinkara 2021, 10)

Yrittäjyyskasvatuksessa voidaan hyödyntää monipuolisesti oppimisympäristöjä, jotka tukevat sekä teoreettisen tiedon että käytännön taitojen oppimista. Oppimisympäristöt voivat sisältää fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia tekijöitä, jotka tukevat oppimista. Ammatillisen koulutuksen fyysisen oppimisympäristö on luokkahuone tai työsali, jossa saadaan teoreettista opetusta yrittäjyydestä. Nykyään voidaan hyödyntää virtuaalista kokemusta opiskelijalle fyysisessä oppimisympäristössä.

Sosiaalinen oppimisympäristö muodostuu työelämälähtöisistä oppimisympäristöistä mm. työharjoittelut yrityksissä, yritysvierailuista ja yrittäjyysprojekteista. Myös yrityshautomot ja yhteisölliset työtilat tukevat opiskelijoiden yhteistyötä ja verkostoitumista.

Psyykinen oppimisympäristö muodostuu opiskelijan omasta asenteesta ja motivaatiosta. Psyykkisessä oppimisympäristössä voidaan hyödyntää simulaatioita ja pelejä, joissa opiskelijat voivat harjoitella päätöksentekoa ja kehittää itseluottamusta. (Hannula 2018)

Oppilaitoksen työelämäyhteistyö yritysten kanssa on yksi tärkeä yrittäjyyskasvatuksen toimintamuoto. Ammatilliseen koulutukseen opetussuunnitelmaan kuuluu usein työelämäharjoittelu yrityksessä. Oppilaitoksille on tärkeää tehdä yritys yhteistyötä erilaisten yritysten kanssa ja käydä yrityskäynneillä ja hankkia harjoittelupaikkoja opiskelijoille. Myös oppilaitos ja opettaja pysyy työelämän kehityksessä mukana. (Ristimäki 2004, 98–99.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus on työelämän kehittämistoimintaa, jossa tutkitaan ja kehitetään olemassa olevia työelämän käytäntöjä sekä tuotetaan uutta tietoa, jota hyödynnetään kehittämistyössä. Toikko & Rantanen mukaan kehittämistoiminnan asemointia tarkastellaan neljällä metodologisella kysymyksellä: millainen on kehittämistoiminnan todellisuuskäsitys, millaista tiedontuotantoa tavoitellaan, millainen on kehittämistoiminnan intressi ja millaista kehittämistoimintaa on luonteeltaan? (Toikko & Rantanen 2009, 54–55.) Tutkimuksessa hyödynnettiin laadullista tutkimusmenetelmää, jonka avulla tarkasteltiin ammatillisen opettajan osaamista yrittäjyyskasvatuksessa sekä pohdittiin, miten yrittäjyyskasvatusta voitaisiin kehittää opetuksessa. Laadullinen tutkimusmenetelmä tarkastelee tutkimuskohdetta kolmesta näkökulmasta: konteksti, ilmiön intentio ja prosessi. Kontekstissa kuvataan ammatillisen opettajan osaamisen kehittämistä yrittäjyyskasvatuksessa. (Vilka 2021, 120–121). Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen tapahtuu aina tietyssä ympäristössä, tässä tapauksessa yhdessä koulutusorganisaatiossa. Intentio eli yrittäjyyskasvatuksen tavoite on vahvistaa yrittäjyystaitoja ja -asennetta. Prosessi puolestaan kuvaa, miten yrittäjyyskasvatusta suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan. Näitä kolmea näkökulmaa hyödynnettiin aineistonkeruumenetelmässä.

Toimintatutkimus on käytännönläheinen osallistava tutkimusmenetelmä, joka yhdistää tutkimuksen ja toiminnan, ja sen tavoitteena on kehittää ja parantaa käytäntöjä. Toimintatutkimus soveltuu tähän tarkoitukseen, koska tarkoituksena on kehittää aitoa työelämää yhdessä työelämän edustajien kanssa. Toimintaa kehitetään suunnittelun, toiminnan, arvioinnin ja uudelleensuunnittelun kautta. Toimintatutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa, tutkia ja kehittää toimintoja aidossa toimintaympäristössä. Toimintatavassa yhdistyvät teoria ja käytäntö, joka soveltuu omaan toimintatapaan työskennellä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2021, 58–59.)

Yrittäjyyskasvatuksen osaamisen kehittäminen	Toimintatutkimus
Ongelma	Yrittäjyyskasvatuksen osaamisen hyödyntäminen ammatillisessa koulutuksessa matala
Tavoite	Kehittää yrittäjyyskasvatuksen osaamista ja asenteita yrittäjyyteen

Osallistuminen	Ammatilliset opettajat ovat mukana tutkimuksessa
----------------	--

Taulukko 3. Toimintatutkimus mukaillen Ojansalo ym. 2021)

Taulukko 3. mukaan toimintatutkimuksella käsitellään ongelmaa, joka liittyy yrittäjyyskasvatuksen osaamisen alhaiseen hyödyntämiseen ammatillisessa koulutuksessa. Tavoitteena on kehittää ja opettajien osaamista ja myönteisiä asenteita yrittäjyyttä kohtaan. Kehittämistyön tutkimukseen ja kehittämiseen osallistuvat ammatilliset opettajat.

Toimintatutkimuksessa on tarkoitus vaikuttaa sosiaaliseen todellisuuteen muutoksia aikaansaaamalla, että tutkimalla näitä muutoksia samanaikaisesti (Toikko ja Rantanen 2009, 30.)

Toimintatutkimuksen lähtökohtana on käytännön työelämään liittyvä tilanne, joka koetaan ongelmalliseksi tai epätydyttäväksi. Toimintatutkimuksessa pitää ilmetä mitä toimintaa halutaan kehittää yhteistyössä. Tutkimus toteutetaan suunnittelemalla, toimimalla ja havainnoimalla. Tutkimusprosessin eri vaiheisiin osallistuvat jäsenet, ja tutkimuksen eteneminen dokumentoidaan. (Suojanen 2014)

Teemahaastattelut

Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä käytin haastattelua, joka yksi käytetyimmistä tiedonkeruumenetelmistä. Päädyin haastatteluun, koska halusin antaa haastateltavalle mahdollisuuden tuoda omaa näkökantaansa esille yrittäjyyskasvatuksesta ja yrittäjyydestä. Haastattelussa pyritään saamaan esiin uusia näkökulmia ja avaamaan aineistoa syvällisemmin, ja haastateltava saa tuoda yksilönä esille vapaasti asioita (Ojasalo, Moilanen & Ritolahti 2021, 106.)

Haastateltavat olivat eri toimialoilta ja toimivat ammatillisina opettajina. Haastateltavat valikoituivat toimialojen mukaan, joilla on ollut yrittäjyyden tutkinnon suorittajia. Haastateltaville lähetettiin sähköpostia ja kutsu haastatteluun, jossa kerrottiin taustaa kehittämistyöstä ja kysyttiin halukkuutta osallistua selvittämään Taitotalon yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyysopintojen nykytilaa sekä millaisilla keinoilla voidaan edistää yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjyyttä Taitotalon toimintakulttuurissa. (Liite 1) Haastattelun teemakysymykset olivat kutsussa, ja pyysin haastateltavia tarkastelemaan teemakysymyksiä heidän oman koulutusalsansa näkökulmasta. Kaikki haastattelukutsun saaneet olivat innolla mukana, koska kokivat yrittäjyyskasvatuksen tärkeäksi aiheeksi omassa opetus-työssä.

Haastattelussa käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua, jossa kysymykset on laadittu ennakoon ja haastattelija voi vaihdella kysymyksiä ja niiden järjestystä. Teemahaastattelut toteutettiin 28.8-11.9.2024 välisenä aikana Teams-videoyhteydellä ja ne myös tallennettiin Teamsilla.

Jokaiselta haastateltavalta pyydettiin lupa haastattelun tallentamiselle. Haastattelut litteroitiin sanatarkasti, koska käytetyillä sanoilla on merkitystä tutkimuksen kannalta (Ojasalo, Moilanen & Ritolahi 2021, 107–108.)

Ennen varsinaista haastattelukierrosta tein koehaastattelun 28.8.2024 yhdelle opettajalle ja sain testattua kysymyksiä sekä ajankäyttöä haastattelun kululle. Ajankäyttö haastattelulle oli noin yksi tunti per haastateltava. Koehaastattelu oli todella tarpeen ja sen pohjalta muokkasinkin kysymyksiä loogisempaan muotoon ja ajankäyttö haastattelulle tuli vahvistettua.

Teemahaastattelun kysymysrunko mukailtiin vapaamuotoisesti Opetushallituksen yrittäjyyslinjausten 2017 käsitteiden mukaisesti. Sen pohjana käytettiin pääkysymystä: Miten ammatillinen opettaja kokee yrittäjyyskasvatuksen Taitotalossa? Teemat olivat yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyys, oppimisympäristöt, opetusmenetelmät, yritys- ja työelämäyhteistyö sekä yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen. (Liite 2.)

Sisällönanalyysiä tehtiin hyödyntäen käymällä litteroitua aineistoa useaan kertaan lävitse ja aineisto jaettiin pääteemojen mukaisesti. Sisällönanalyysiä voi tehdä aineistolähtöisesti tai sisältölähtöisesti. Aineistokohtaisessa sisällönanalyysissä tutkimusaineisto pilkotaan tai tiivistetään osiin. Tutkimusaineisto ryhmitellään uudeksi kokonaisuudeksi. Pääteemojen mukaan aineisto ryhmitellään pääluokan mukaan yläluokkaan ja siitä alaluokkiin aineiston mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 110–115.)

3.1 Luotettavuuden ja eettisyyden arviointi

Aineiston luotettavuuden ja kehittämistyön tulosten kannalta on tärkeää selvittää jo suunnitteluvaiheesta lähtien mikä on tärkeää kehittämistyössä, mitä tietoa kerätään, kuka siihen osallistuu ja miten aineistoja käsitellään ja tulkitaan. Tässä tutkimuksessa aineisto kerättiin Taitotalon ammatillisten opettajien yrittäjyyskasvatuksen näkökulmista, joten aineisto on koottu missä ilmiötä tutkitaan.

Laadullinen tutkimus on pystyttävä arvioimaan luotettavasti. Tutkimuksen luotettavuuden kriteerinä on tutkija itse, koska arvioinnin kohteena ovat tutkijan valinnat liittyen teoriaan, analysointiin, tulkin-taan ja tuloksien johtopäätöksiin. Tutkimuksen luotettavuus varmistetaan siten, että käytetyt käsit-teet pohjautuvat empiiriseen maailmaan ja ovat yhteneväisiä tutkimustekstin, teoreettisten johto-päätösten sekä aineiston kanssa, jolloin tulokset ovat tarkkoja ja perusteltuja. Suunnitellut tuotokset syntyvät toteutuneen tutkimustyön pohjalta ja vastaavat tutkimusprosessissa havaittuja ilmiöitä. (Vilkkä 2021, 185–186.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa näkemykset perustuvat totuusteorioiden (korrespondenssiteoria, koherenssiteoria, pragmaattinen totuusteoria ja konsensus totuusteoria) mu-kaisiin tulkintoihin totuuskyseisistä. Laadullisessa tutkimuksessa tulee totuuskyseisyyden li-säksi erottaa havaintojen luotettavuus ja niiden puolueettomuus. Tutkijan ei pidä antaa omien mie-lipiteidensä ja asenteidensa vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin.

Luotettavuuden kriteerit puolueettomassa laadullisessa tutkimuksessa Tuomen ja Sarajärven 2018 mukaan ovat uskottavuus, siirrettävyys, luotettavuus ja vakiintuneisuus. Uskottavuus tarkoittaa sitä, kuinka hyvin tutkimuksen tulokset heijastavat tutkittavan ilmiön todellisuutta ja ovat paikka-sapitäviä kontekstissaan. Siirrettävyys viittaa siihen, kuinka hyvin tutkimuksen tuloksia voidaan so-veltaa muihin, samankaltaisiin konteksteihin tai tilanteisiin. Luotettavuus tarkoittaa tutkimusproses-sin johdonmukaisuutta ja vakaata etenemistä, joka on dokumentoitu selkeästi ja toistettavissa. Va-kiintuneisuus tarkoittaa, että tutkimuksen tulokset perustuvat aineistoon eikä tutkijan henkilökohtai-siin mielipiteisiin tai ennako-oletuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160–162.)

Eettisiä kysymyksiä aineistossa käsitellään noudattamalla eettisesti kestäviä tiedonhankintamene-telmiä. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (Tenk) sivustolta on ohjeistusta käsittelemään tieteelli-seen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja edistämään tutkimusetiikkaa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta)

Eettisyys on huomioitu tutkimuksen suunnitteluvaiheessa ja teoriapohjassa hyödynnetään luotet-tavia aineistoja ja tutkimuksia, joihin viitataan. Haastateltavat ovat lähteneet omasta halusta mu-kaan osallistumaan tutkimukseen ja ovat saaneet tutustua ajoissa teemakysymyksiin. Haastattelut toteutettiin nimettöminä, ja kerätty aineisto pysyy luottamuksellisena. Aineisto hävitetään tutkimuk-sen jälkeen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2021, 48)

4 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN ANALYYSI

Tutkimuksessa selvitettiin yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden osaamisen sekä asenteiden nykytilaa ammatillisten opettajien keskuudessa, sekä etsittiin keinoja yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen Taitotalossa. Tutkimus toteutettiin teemahaastattelulla ja kuusi haastateltua toimivat eri toimialojen opettajina mm. johtaminen, liiketoiminta, eläintenhoito, rakentaminen, tietotekniikka & media ja ammatillinen ohjaus. Kaikilla haastateltavilla on useamman vuoden koulutuskokemus 5–20 vuotta ja ikäjakauma oli 40–60 vuotta. Tasapuolisesti haastatelluista 50 % miehiä ja 50 % naisia.

Teemahaastattelun kysymykset oli jaettu neljään eri teemaan, joilla selvitettiin yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden nykytilannetta, asennetta yrittäjyyteen, oppimisympäristöjä ja opetusmenetelmiä sekä miten hyödynnetään yritys- ja työelämäyhteistyötä. Myös yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen oli tärkeänä teemana.

4.1 Yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyyden nykytila

Yrittäjyyskasvatus nähdään tärkeänä osana opiskelijoiden valmistumista työelämään. Opettajat haluavat ohjata opiskelijoita omaksumaan yrittäjämäisen asenteen, jota voidaan soveltaa työelämän eri vaiheissa. Yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjyyttä ei korosteta tai mainita, vaikka se on läsnä oppilaitoksen arjessa ja opetuksessa. Oppilaitoksessa tehdään yhteistyötä suurten yritysten kanssa ja pienyrittäjyyden arvostus jää vähäisemmäksi. Yrittäjyysajattelun merkitystä kuitenkin arvostetaan oppilaitoksen sisällä, mutta ulospäin viestintä jää heikoksi.

Opettaja 1. *”Vähän aliarvioitu osa, mutta toisaalta meidän omassa toiminnassamme näkyy. Mehän olemme, kun pieniä yrittäjiä täällä vastataan omista koulutuksista. Siinä se kyllä näkyy, mutta se, että me arvostaisimme tai me haluaisimme ääneen sanoa, että yrittäjät on meille tärkeitä asiakkaita, niin ei ole. En ole kuullut.”*

Suurin osa haastateltavista koki yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden olevan mukana ammatillisessa opetuksessa, vaikka se ei aina näy selkeästi opetussuunnitelmassa tai tutkinnon perusteissa. Yrittäjyys tulee epäsuorasti esille eri oppiaineissa muun muassa liiketoiminnassa tai työelämävalmiuksien ohessa. Yrittäjyyttä tulisi tuoda esiin laajemmin ja integroida vahvemmin opintoihin, joissa se ei ole pakollinen muun muassa kotoutumiskoulutuksissa ja ei tutkintoon valmistavissa

koulutuksissa. Opettaja 6. ” *Mä huomannut, että tosi vähän on tullut otettua näitä yrittäjyys teemoja koulutukseen mukaan.*”

Yrittäjyys oppilaitoksen toimintakulttuurissa ilmenee sisäisenä yrittäjyytenä, miten koulutuksista vastaavat opettajat toimivat omalla vastuulla ja asenteella. Tämän perusteella voidaan todeta, että yrittäjyyskasvatus on oppilaitoksen toimintakulttuurissa, vaikka siitä ei suuremmin keskustella. Yrittäjyyskasvatuksessa korostuvat käytännölläisyys, työelämälähtöisyys sekä opettavan alan ammattilaiset, joilla on käytännön yrittäjyyskokemusta.

Kaikilla haastatelluilla opettajilla on myönteinen suhtautuminen yrittäjyyteen, ja he kokevat yrittäjyyskasvatuksen tärkeäksi osaksi omalla toimialalla. Osa haastatteluista opettajista tunnistaa myös toisen näkökulman yrittäjyyskasvatukseen opettajilla. Jos yrittäjyyttä ei välttämättä koeta tärkeäksi omalla toimialalla, ei sitä nosteta aktiivisesti esille, koska aihealuetta ei koeta tärkeäksi tai ole mielenkiintoa tai osaamista yrittäjyyttä kohtaan. Opettaja 2. ” *Mun suhtautuminen yrittäjyyteen on kaikin puolin positiivinen. Entisenä yrittäjänä ja jatkuvasti yritysideoita noin muutenkin pohtii.*”

Tulokset perustuvat teemaan tehtyyn analyysitaulukkoon 4.

Pääluokka	Yläluokka	Alaluokka
Yrittäjyyskasvatus	Yrittäjyys opetussuunnitelmassa ja tutkimuksen perusteissa Opiskelijoiden kiinnostuksen kartoittaminen Kotoutumiskoulutuksen haasteet yrittäjyyskasvatuksessa Yrittäjyyspolku vaihtoehtona opiskelijoille Yrittäjyys osana työelämävalmiuksia ja toimintakulttuuria Motivaation merkitys	Yrittäjyyden näkyvyys opetussuunnitelmassa Yrittäjyyden integrointi eri oppiaineisiin Haasteet yrittäjyyden systemaattisessa opetuksessa Opiskelijoiden yrittäjyyskiinnostuksen kartoittaminen Tarpeisiin vastaaminen opiskelijatasolla Yrittäjyyden lyhyt käsittely kotoutumiskoulutuksessa Tarve erityiselle tuelle maahanmuuttajaopiskelijoille Yrittäjyyteen suuntaava oppimispolku Liiketoimintataitojen kehittäminen Yrittäjämäisen asenteen omaksuminen Työelämälähtöinen yrittäjyyskasvatus Yrittäjyys opettajan omassa työskentelyssä Motivaation haasteet yrittäjyyskasvatuksessa
Yrittäjyys	Yritysyhteistyö ja yrittäjyyden asema	Yritysyhteistyön painotus

	Käytännön yrittäjätaidot	Mikroyrityksen ja suuryritysten välinen tasapaino Yrittäjyysajattelun arvostaminen Käytännön yrittäjätaidot Yrittäjyysajattelun tukeminen Hinnoittelu- ja sopimusteknisten taitojen opettaminen
--	--------------------------	---

Taulukko 4 Yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyys

4.2 Yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristö ja opetusmenetelmät

Oppimisympäristöt kattavat perinteisen luokkaopetuksen ja työelämään integroidut oppimiskokemukset esim. peliprojektit, yritysvierailut ja työssäoppimisen. Myös yrittäjävierailut, joissa alan yrittäjät kertovat omasta yrittäjyydestä, koettiin innostavina. Työelämäyhteistyön kautta opiskelijat pääsevät näkemään käytännön yrittäjyystaitoja ja he voivat soveltaa osaamista todellisissa liiketoimintatilanteissa. Opettaja 3. *”Meillä on nyt yrittäjät kertovat, eri yrittäjiä. Tulee tekemään niin kun esittelyjä omasta työstään ja omasta polustaan yrittäjäksi ja käy läpi sitten vähän noita omia mikä on mennyt hyvin mitkä on ehkä sudenkuopat ollut.”*

Oppimisympäristöissä koettiin verkkokoulutuksen ja verkko-opetusmateriaalien vähäisyys. Verkko-kurssien kehittämistä pidettiin tarpeellisenä tukemaan opiskelijoiden sitoutumista ja motivaatiota. Verkkokurssit ovat paikasta ja ajasta riippumattomia ja soveltuvat opiskelijoiden opiskelun ajan-käyttöön paremmin kuin luokkaopetus.

Opetusmenetelmiä kehitetään jatkuvasti vastaamaan eri oppimistilanteessa olevien opiskelijoiden tarpeisiin. Opetusmenetelmissä panostetaan opiskelijälähtöiseen ja käytännölliseen opetukseen. Opettajan henkilökohtainen ohjaus koettiin yhdeksi tärkeäksi menetelmäksi kysymyksen kautta, joilla saadaan opiskelija pohtimaan ja kehittämään liikeideaansa. Business Model Canvasin käyttö työkaluna liiketoimintamallin suunnittelemisen hahmottamisessa. Sisäistä yrittäjyyttä voisi tukea vielä enemmän yrittäjyyskasvatuksen opetuksessa, eli yrittäjämäistä toimintaa ilman yrityksen perustamista. Haastateltavat tuovat esille omaa yrittäjyyskokemusta, mikä tekee opetuksesta konkreettisempää ja auttaa opiskelijoita hahmottamaan yrittäjyyttä. Käytännön esimerkkien käyttö lisää opiskelijoiden motivaatiota ja innostusta oppiseen. Opettaja 3. *”Kouluttajalta se, että on itsellään sitä niin kun yrittäjyyden arjen. Siis substanssiosaaminen, että ei vaan kyllähän teoria pystyy*

puhumaan kirjojen ja kaiken muun kautta, että mitä sen pitäisi olla, mutta nimenomaan se mitä se arki oikeasti niin kun on.”

Sisäistä yrittäjyyttä voisi tukea vielä enemmän yrittäjyyskasvatuksen opetuksessa. Sisäisellä yrittäjyydellä tarkoitetaan sitoutumista, oma-aloitteisuutta, innostuneisuutta, luovuutta ja vastuun ottamista työssä. Opetusmenetelmänä voisi luoda mahdollisuuksia työharjoitteluihin, joihin opiskelija tarttuu ja joita hän käyttää hyväkseen yrittäjyyden oppimisessa.

Tutkimuksen tulokset perustuvat teeman tehtyyn analyysitaulukkoon 5.

Päälouokka	Yläluokka	Alaluokka
Oppimisympäristöt	<p>Verkkomateriaalien vähäisyys ja joustavuus</p> <p>Monipuoliset oppimisympäristöt ja työelämäyhteistyö</p> <p>Peliprojektit oppimisympäristössä ja rahoituksen hankinta</p>	<p>Joustavat oppimisympäristöt</p> <p>Verkkokoulutuksen ja materiaalien puutteet henkilökohtaisen ja käytännönläheisen ohjauksen merkitys</p> <p>Työelämään integroidut oppimiskokemukset</p> <p>Yritysvierailut ja työssäoppiminen</p> <p>Yrittäjyystaitojen soveltaminen käytännössä</p> <p>Yhteistyö organisaatioiden kanssa mm. Business Finland</p> <p>Peliprojektit osana yrittäjyysopetusta</p> <p>Rahoituksen hankkimisen taidot</p>
Opetusmenetelmät	<p>Henkilökohtainen ohjaus ja idean testaaminen</p> <p>Opiskelijalähtöinen lähestymistapa ja käytännön esimerkit</p> <p>Opetusmenetelmien kehittäminen ja sisäisen yrittäjyyden tukeminen</p>	<p>Henkilökohtaisen ohjauksen rooli yrittäjyyskasvatuksessa</p> <p>Liikeidean kehittäminen ja testaaminen</p> <p>Kilpailuedun määrittely ja analyysi</p> <p>Opiskelijalähtöinen ja käytännöllinen opetus</p> <p>Business canvas-työkalun käyttö</p> <p>Opettajan omien yrittäjäkokemusten hyödyntäminen</p> <p>Opetusmenetelmien kehittäminen aloittelijoille ja kokeneille opiskelijoille</p> <p>Sisäisen yrittäjyyden tukeminen työelämässä</p> <p>Keskustelutilaisuudet ja seminaarit opettajille yrittäjyyskasvatuksen integroinnista opetukseen</p>

Taulukko 5. Oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät

4.3 Yritys- ja työelämäyhteistyö

Yhteistyö yritysten ja työelämän kanssa koettiin erittäin tärkeänä. Yrittäjien ja yritysten ajan tasalla oleva asiantuntijuus tuo opettajalle ja oppilaitokselle realistista tietoa yrittäjyydestä. Myös messut ja muut tilaisuudet, joissa yritykset ovat mukana koetaan hyödyllisinä ja niihin osallistumista pidettiin tärkeänä.

Yhteistyökumppanit yrityksissä voivat tarjota oppilaitokselle mahdollisuuksia opiskelijoiden harjoitteluun, koemyynteihin ja yrittäjyysprojektien toteutukseen. Opiskelijoiden työssäoppimiskokemukset eri yrityksissä antavat hyvät valmiudet yrittäjyyden suunnitteluun.

Aktiivisempi yritys yhteistyöhön ja verkostoihin hakeutuminen, ja niiden hyödyntäminen omassa osaamisessa koettiin mahdollisuutena. Oppilaitoksen verkostojen rakentaminen ja kehittäminen muiden yritysten kanssa luo uusi uusia työelämäyhteyksiä muun muassa työharjoitteluun.

Opettaja 5. ”Verkostoa sitten myös rakenneltua. Työssäoppimispaikkoja kyllä.”

Tutkimuksen tulokset perustuvat teemaan tehtyyn analyysitaulukkoon 6.

Pääluokka	Yläluokka	Alaluokka
Yritys- ja työelämäyhteistyö	Yritys yhteistyön ja verkostoitumisen tärkeys Työelämäkokemusten hyödyntäminen opetuksessa	Yritys yhteistyön merkitys opiskelijoiden osaamisen kehittämisessä Verkostoitumisen tärkeys opiskelijoiden yrittäjyyden osaamisen kehittämisessä Verkostojen rakentamisen hyödyllisyys yrittäjyyskasvatuksessa ja työelämäyhteistyössä Työelämän kokemusten ja kontaktien hyödyntäminen yrittäjyyskasvatuksessa Innostavat puhujat verkostoitumien ja yhteistyön tärkeydestä Aktiiviseen yritys yhteistyöhön hakeutuminen ja sen hyödyntäminen opetuksessa

Taulukko 6. Yritys- ja työelämäyhteistyö

4.4 Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen

Keskeisimpiä havaintoja yrittäjyyskasvatuksen kehittämisessä oli, että ammatilliset opettajat saisivat keskittyä opettajan yrittäjyyskasvattajan rooliin ja saisivat ratkaisuja yrittäjyyden integroinnista koulutukseen.

Yrittäjyyskasvatuksen kehittämisessä koettiin haastavaksi yrittäjyyskasvatuksen vähäinen priorisointi, ajan ja resurssien puute sekä opettajan oma riittämätön osaaminen yrityskasvatuksesta ja käytännön kokemuksen puute. Nämä asiat voivat vaikuttaa siihen, että monet opettajat pitävät yrittäjyyskasvatusta toissijaisena ja keskittyvät enemmän oman osaamisalansa opetukseen.

Yrittäjyys tulisi integroida osaksi opettajien ja opiskelijoiden arkeen. Yrittäjyyskasvatus kytketään käytännön haasteisiin ja tavoitteisiin, kuten hankkeisiin tai yritysprojekteihin, joissa opiskelijat voisivat soveltaa yrittäjyystaitoja. Opiskelijalle rakennetaan oppimispolkuja kohti yrittäjyyttä. Ensimmäinen vaihe kohti yrittäjyyden oppimispolkuja tulee henkilökohtaistamisessa, jossa opiskelijalle suunnitellaan ja toteutetaan hänen tarpeitansa vastaava opintopolku.

Yhteistyön merkitys muiden opettajien kanssa korostui yrittäjyyskasvatuksen opetuksessa, opetuksessa tulisi hyödyntää enemmän olemassa olevaa osaamista ja hiljaista tietoa yli toimiala rajojen. Opettaja 4. ” *Kun siis olen, on sitä miettinyt itse asiassa monta kertaa, kun meillä on talossa tosi paljon osaamista ja ihan oikeasti monia, joilla on pitkä työhistoria ja on erikoisosaamista, niin täällä ei tiedetä välttämättä kaikkien osaamista, on niin iso talo tällä hetkellä, niin kyllä sitä olisi hyvä tuoda esille, että meillä on vaikka mitä tietotaitoa mitä ei sitten näy minnekään.*”

Ammatillinen opettaja kaipaa konkreettista tukea ja koulutusta yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisessa sekä yhteistyöverkostojen rakentamista ja kehittämistä työyhteisön opettajien kanssa.

Tutkimuksen tulokset perustuvat teeman tehtyyn analyysitaulukkoon 7.

Pääluokka	Yläluokka	Alaluokka
Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen	Yrittäjyyskasvatuksen merkitys ja opettajien haasteet	Yrittäjyyskasvatuksen vähäinen priorisointi Ajan ja resurssien puute Opettajien näkemyksen yrittäjyyskasvatuksen tärkeydestä Yrittäjäkokemuksen puute opettajilla

	Käytännön kokemuksen ja tiedon puute	Riittämätön koulutus yrittäjyyskasvatuksesta
	Yrittäjyys käytännön kautta	Käytännönläheiset projektit opiskelijoille
	Yrittäjyys osana arkea	Opiskelijoiden osallistaminen yritysprojekteihin
	Osaamisen kehittäminen ja ulkopuolinen tuki	Konkreettisten yrittäjyyskokemusten merkitys
	Ratkaisuehdotukset	Yrittäjyyskasvatuksen integrointi arkeen
		Yrittäjyystaitojen soveltaminen yritysprojekteihin
		Yrittäjyyden luonnollinen osuus opiskelijan oppimispolussa
		Opettajien tuen ja koulutuksen tarve yrittäjyyskasvatuksessa
		Ulkopuolisten kouluttajien rooli opetuksessa
		Haasteet opettajien etäännyttämisessä yrittäjyysasioissa
		Koulutustilaisuudet ja webinaarit opettajille
		Ajantasaisen yrittäjyystiedon päivittäminen
		Konkreettisten työkalujen tarjoaminen opettajille
		Yhteistyö muiden opettajien kanssa

Taulukko 7. Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen

4.5 Tutkimuksen keskeiset tulokset

Tutkimuksen tulosten mukaan yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyys ovat mukana ammatillisessa koulutuksessa, mutta niiden näkyvyyttä ja merkitystä tulee vahvistaa merkittävästi opetussuunnitelmassa ja tuoda näkyväksi Taitotalon toimintakulttuurissa.

Haastatelluilla opettajilla on myönteinen suhde yrittäjyyteen, sillä osalle yrittäjyys oli tuttua omasta yrittäjyystoiminnasta. Oman yrittäjyysosaamisen päivittämiseen toivottiin kuitenkin koulutusta.

Koko Taitotalon kohdalla koettiin, että kaikilla opettajille ole motiivia tai osaamista yrittäjyyskasvatukseen, varsinkaan jos se ei kuulu heidän toimialansa substanssiosaamiseen.

Oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät yrittäjyyskasvatuksessa painottavat joustavuutta, henkilökohtaista ohjausta, opiskelijälähtöistä oppimista, aitoa oppimisympäristöä ja vahvaa työelämäyhteistyötä. Käytännön esimerkit, vertaisoppiminen ja monipuoliset oppimisympäristöt tukevat yrittäjyystaitojen opettamista opiskelijoille. Digitaalisuuden hyödyntämistä koulutuksissa käytetään vähäisesti.

Taitotalon ja opettajien yritys- ja työelämäyhteistyö koettiin tärkeänä ja yhteistyöverkoston rakentaminen koettiin kehittämisalueena yrittäjyyden osaamisen kehittämiseksi. Yritys- ja työelämäyhteistyö tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia kehittää opiskelijoiden yrittäjyysosaamista ja lisää opettajien tietoisuutta yrittäjyydestä. Verkostomainen, toimiva yhteistyö parantaa ja tukee opiskelijoiden työpaikalla tapahtuvaa oppimista, ja yhteistyön myötä opettajat ovat mukana työelämässä tapahtuvissa muutoksissa ja pystyvät reagoimaan niihin nopeammin. Esimerkiksi tällä hetkellä monilla toimialoilla työntekijöistä luovutaan ja sama työ ulkoistetaan yrittäjille.

Ammatillisen opettajan mahdollisuudet yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen ovat rajalliset, jos hänellä ei ole yrittäjätaustaa tai kiinnostusta yrittäjyydestä. Opettajat tarvitsevat tukea ja koulutusta yrittäjyyskasvatuksessa, jotta yrittäjyys integroituu osaksi opetusta ja opiskelijan arkea. Yrittäjyyskasvatuksen osaamiseen kehittämiseen toivottiin koulutustilaisuuksia, seminaareja, webinaareja ja yhteistyötä muiden eri toimialojen opettajien kanssa

Taina Järven väitöskirjan (2012) tutkimuksen mukaan yrittäjyyskasvatus ammatillisessa oppilaitoksessa tulee sitoa opiskelijan ammattialaan ja alueelliseen elinkeinoelämään. Oppiminen tulisi tapahtua todellisissa ympäristöissä, joissa yrittäjämäinen toiminta ja päätöksenteko ovat keskeisiä elementtejä. Opiskelijoille on tarjottava mahdollisuus kokeilla ja tehdä virheitä. Ulkopuolisia verkostoja, kuten työssä oppimista, tulee hyödyntää enemmän. Lisäksi pedagogisia menetelmiä on kehitettävä, jotta yrittäjyysosaamista voidaan arvioida paremmin, ja opetussuunnitelmien ohjeistusta on kehitettävä (Järvi 2012, 64–67).

On mielenkiintoista huomata, että on kulunut yli kymmenen vuotta Taina Järven väitöskirjan tutkimuksesta ja tulokset voisivat olla tästä tehdystä tutkimuksesta. Yrittäjyyskasvatuksen osaamisen kehittäminen on kuitenkin monipuolistunut ja syventynyt ja sen merkitys on kasvanut osana ammatillista koulutusta ja yhteiskuntaa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Koko tutkimus sai alkunsa omasta mielenkiinnostani yrittäjyyskasvatuksen osaamisen kehittämiseen Taitotalossa. Olin kiinnittänyt huomiota vähäisiin yrittäjyyteen liittyvien tutkinnon osien suorittamiseen eri toimialoilla. Tämän tutkimuksen aiheena oli selvittää Taitotalon ammatillisten opettajien osaamista yrittäjyyskasvatuksesta sekä miten voidaan kehittää yrittäjyyskasvatuksen osaamista ammatillisilla opettajilla. Tutkimus toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua kuudelle ammatilliselle opettajalle. Päättökysymyksenä oli: Miten ammatillinen opettaja kokee yrittäjyyskasvatuksen Taitotalossa? Teemoina olivat yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyys, oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät, yritys- ja työelämäyhteistyö sekä yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen.

Tutkimuksen tuloksena saadaan hyvän kokonaiskuva Taitotalon yrittäjyyskasvatuksen osaamisen nykytilasta ja kehittämideoita yrittäjyyskasvatuksen osaamisen kehittämiseksi Taitotalossa. Yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden nykytilaa tutkiessa tutkimuksesta nousi esille, että yrittäjyyskasvatus koetaan tärkeänä ja yrittäjyyttä arvostetaan Taitotalossa, vaikka arvostuksen näkyminen on vähäistä organisaation toimintakulttuurissa. Tutkimuksen tulosten perusteella meillä on valmiudet ja halua vahvistaa ja kehittää yrittäjämäistä toimintakulttuuria kaikilla toimialoilla.

Yrittäjyyttä ja yrittäjyyskasvatusta toteutetaan Taitotalossa aika opettajakohtaisesti. Opettajan asenteella ja omalla yrittäjäkokemuksella on merkitystä yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden opetuksessa toimialalla. Opettajan asenne ja kokemus yrittäjyyttä kohtaan vaikuttavat merkittävästi yrittäjyyden opetukseen, ja opettajan yrittäjämäinen asenne heijastuu myös opiskelijoille annettavassa yrittäjyyskoulutuksessa. Haastatellut opettajat ovat pääosin motivoituneita ja innostuneita yrittäjyyskasvatukseen ja sen kehittämiseen. Yrittäjyyden opetuksessa korostuvat henkilökohtainen ohjaus, opiskelijälähtöinen lähestymistapa ja käytännön esimerkit, jotka lisäävät opiskelijoiden motivaatiota ja innostusta yrittäjyyden oppimiseen.

Oppimisympäristöt kattavat perinteisen lähiopetuksen, pelillisyyden ja työelämään integroituvan oppimisen, lisäksi verkkokoulutusta hyödynnetään yrittäjyyden opiskelussa. Yritys- ja työelämäyhteistyö tarjoavat mahdollisuuksia kehittää opiskelijoiden yrittäjyysosaamista ja opettajien tietoisuutta työelämän muutoksista. Opettajien oma aktiivisuus hakeutua yritys- ja työelämäyhteistyöhön nousi esille tutkimuksessa.

Tutkimuksen kehittämiskohteiksi yrittäjyyskasvatuksen kehittämisessä nousivat esille yrittäjyyskasvatuksen arvostus ja näkyvyys organisaation toimintakulttuurissa. Yrittäjyyden opettamisen käytännön haasteet, jotka liittyvät resurssien ja ajankäytön puutteeseen ovat myös kehittämiskohteita. Näiden lisäksi opettajien oman osaamisen päivittäminen yrittäjyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta olivat kehittämiskohteita. Koulutuksen ja työelämäyhteistyötä voi vielä tehostaa, ja sen myötä saadaan lisää mahdollisuuksia opiskelijoille yrittäjyysosaamisen ja työelämätaitojen kehittämisessä.

Yrittäjyyskasvatuksen kehittämisen menetelmiksi tutkimuksen perusteella nousivat koulutusseminaarit yrittäjyyskasvatuksen määrittämiseen ja tavoitteisiin sekä niiden näkyvyys opetussuunnitelmassa, webinaarit, joissa yrittäjät ja yritykset kertovat omakohtaisesti yrittäjyydestä ja ajan tasalla olevaa ”tietopankkia” yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden menetelmistä muun muassa OPH:n yrittäjyyslinjaukset.

Pitäisikö Taitotalon koulutuspalveluiden toimialakohtaisissa toimintasuunnitelmissa olla selkeästi määritelty yrittäjyyskasvatuksen käsitteet, opetussuunnitelmat ja tavoitteet? Yrittäjyyskasvatus tulisi näkyväksi organisaation toimintakulttuurissa ja opettajalle selkeä toimintamalli yrittäjyyskasvatuksen integroinnista koulutukseen.

Tutkimustyön tulosten perusteella lähdettiin kehittämään koulutuspalveluiden toimialojen yhteistä yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden työpajamallia. Työpaja on suunnattu ammatillisille opettajille, jotka haluavat kehittää ja syventää osaamistaan yrittäjyyskasvatuksessa ja tukea opiskelijoita yrittäjyysajattelussa. Työpajoissa voidaan jakaa yrittäjyyskasvatuksesta kokemuksia ja saada vertais-tukea yrittäjyyskasvatukseen toisilta opettajilta. Työpajat toteutetaan kolmella työpajapäivällä Taitotalon Taitava-koulutuskalenterin kautta. (Liite 3.) Myös Taitotalon Teamsiin perustettiin yrittäjyyskasvatuksen tiimi, jossa on ajankohtaista tietoa yrittäjyyskasvatuksesta ja yrittäjyydestä ja työkaluja käytännön yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen. (Liite 4.)

6 POHDINTA

Opinnäytetyötäni voi pitää luotettavana, koska olen edennyt tutkimustyössäni rehellisesti, johdonmukaisesti ja tutkimus on toteutettu aidossa työelämässä hyvässä yhteistyössä opettajien kanssa. Tutkimustyö toteutettiin tutkimusprosessin mukaisesti aiheen valinnasta ja rajaamisesta, tieteelliseen kirjallisuuteen ja tutkimuksiin tutustuen ja soveltuvan tutkimusmenetelmän valinnan ja haastatteluiden toteuttamiseen ja sisällönanalysointiin tieteellisten kriteereiden mukaisesti. Tutkimustyö on toteutettu laadullisena, ja sen suunnittelu, toteutus sekä raportointi on tehty huolellisesti. Lähdeviitteet on merkitty oikeaoppisesti. Haastattelut ovat perustuneet vapaaehtoisuuteen ja haastateltavien henkilöllisyys on pysynyt salassa.

Opinnäytetyön yleistettävyyden kannalta kohderyhmä, ammatilliset opettajat ja kysymyksenasettelu ”Miten ammatillinen opettaja kokee yrittäjyyskasvatuksen Taitotalossa?” on hyvin rajattu, täsmällinen ja kontekstualisoitu, joten pienempi aineisto on riittävä tiedon tuottamisen osalta. (Vilkkä 2021, 191).

Tutkimuksen luotettavuuteen voi vaikuttaa positiivisesti tai negatiivisesti tutkijan oma toiminta organisaatiossa yrittäjyyskasvatuksen kehittämistoimintaan ja kouluttamiseen yrittäjyydestä useammalla toimialalla. Tutkimuksen luotettavuutta olisi lisännyt kyselyn toteuttaminen, mutta se jäi tekemättä olosuhteiden vuoksi.

Mielestäni opinnäytetyössä saatiin konkreettista uutta tietoa siitä, miten ammatillinen opettaja kokee yrittäjyyskasvatuksen Taitotalossa ja miten yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden osaamista voidaan kehittää Taitotalossa.

Minulle yrittäjyyskasvatus on ollut sydämen asia ja olen saanut tehdä töitä yrittäjyyden parissa eri koulutusorganisaatioiden ja yritysorganisaatioiden kanssa yli 30 vuotta. Haluan vakaasti uskoa, että moni opettaja toimii yrittäjyyskasvattajana sisäisellä yrittäjyydellä.

LÄHTEET

Bacigalupo, Margherita, Kampylis, Panagiotis., Punie, Yves. & Van Den Brande, Godelieve. (2016). The European Entrepreneurship Competence Framework (EntreComp). Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2791/160811> Hakupäivä 10.4.2024.

Finlex. Laki ammatillisesta koulutuksesta, 1 luvun 2 §

531/2017 Hakupäivä 2.1.2024 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170531#L1P2>

487/1987 Hakupäivä 2.1.2024 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1987/19870487>

630/1998 Hakupäivä 2.1.2024 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980630>

Hannula, Heikki. 2018. Yrittäjyyskasvatusta siirtymää tukevilla oppimisympäristöissä. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hakupäivä 5.5.2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020111790833>

Heikkinen, Kari-Pekka, Seppänen, Ulla-Maija j& Isokangas, Jouko. 2016. Entrepreneurship Education in Studio Based Learning Practice. Hakupäivä 4.5.2024. Oulu University of Applied Sciences <https://urn.fi/URN:ISBN:978-1-911218-07-4>

Hämeen ammattikorkeakoulu 2024. Yrittäjyyskasvatuksen erikoistumiskoulutus Hakupäivä 14.5.2024 [Yrittäjyyskasvatuksen erikoistumiskoulutus - HAMK](#)

Ikonen, Risto. 2006. Yrittäjyyskasvatus. Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy.

Järvi, Taina. 2012. Yrittäjyyden oppiminen ammatillisella toisella asteella. Lappi: Lapin yliopistokustannus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-605-9>

Kolho, Pia. 2022. EntreCompin yrittäjyystaidot ja opettajan ymmärrys. Evolving Pedagogy – Electric Journal 9.5.2022. JAMK University of Applied, the S Journal. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:jamk-issn-2489-2386-17>

Kolho Pia, Ojala Päivi 2019. Yrittäjyysosaaminen ja tulevaisuuden osaamistarpeet. Yrittäjyyskasvatuspäivät artikkelit 2019. Hakupäivä 14.5.2024. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/309404/yrittaajyyskasvatus.pdf>

Koiranen, Matti & Peltonen, Matti 1995. Yrittäjyyskasvatus. Ajatuksia yrittäjyyteen oppimisesta. Tampere: Konetuumat.

Kyrö, Paula 1997. Yrittäjyyden muodot ja tehtävä ajan murroksessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Kyrö, Paula 1998. Yrittäjyyden tarinaa kertomassa. Juva: WSOY.

Kyrö, Paula 2004. Tutkimusprosessi valintojen polkuna. Tampere: Tampereen yliopisto, ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus

Kyrö, Paula, Lehtonen, Helena & Kari, Ristimäki. 2007. Yrittäjyyskasvatuksen monia suuntia. Tampere: Tampereen yliopiston korkeakoulu.

Linnossuo, Jussi 2022. Opinnäytetyö Yrittäjyyskasvatus ammatillisella toisella asteella Vantaalla. Hakupäivä 30.10.2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022113025143>

Nuori Yrittäjyys ry. 2024. Vuosi yrittäjänä – toinen aste <https://nuortennyt.fi/palvelu/vuosi-yrittajana-toinen-aste/>

Paaso, Aila., Hätönen, Heljä & Haapakoski, Päivi. 2016. Yhteiset askeleet. Ammatillisten opettajien osaamisen kehittäminen ja johtaminen – Oppilaitosyhteisöjen käytäntöjä nyt ja tulevaisuudessa. Osaava Verso I–VI-hankkeiden loppuraportti. Oulun seudun koulutuskuntayhtymä. Hakupäivä 14.5.2024 <https://www.theseus.fi/handle/10024/122210>

Potinkara, Heli. 2021. Uskalla innostua. Opettajan opas yrittäjyysosaamiseen. Suomen yrittäjät ry. Hakupäivä 16.4.2024. https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2021/07/sy_opettajan_opas_yrittajyysosaamiseen.pdf

Ojasalo Katri, Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2021. Kehittämistyön menetelmät Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro.

Opetushallitus 2024. Tutkintojen perusteet. Hakupäivä 29.10.2024 [Tutkintojen perusteet | Opetushallitus](#)

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat, Opetusministeriön julkaisu 2009:7 Hakupäivä 20.4.2024 Verkkodokumentti. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-679-9>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Koulutuksen yrittäjyyslinjaukset Hakupäivä 17.4.2024. [yrittajyyslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf \(valtioneuvosto.fi\)](http://www.valtioneuvosto.fi/yrittajyyslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf)

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024. Talousarvioesitys. Hakupäivä 31.10.2024 [OKM:n talousarvioesitys 8,45 miljardia euroa vuodelle 2025 - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

Oulun ammattikorkeakoulu 2024 Ammatillinen opettajakorkeakoulu Opetussuunnitelma [Ammatillinen opettajankoulutus Oulun ammattikorkeakoulu :: Opinto-opas \(oamk.fi\)](#)
<https://www.oamk.fi/emateriaalit/>

Peltonen, Kati, Niiranen, Sonja, Ikäheimonen, Tuuli & Oikkonen, Elena 2021. Katsaus suomalaisen yrittäjyyskasvatustutkimuksen nykytilaan ja tulevaisuuden suuntiin. Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 2021. 23(1) 4-26 [Katsaus suomalaisen yrittäjyyskasvatustutkimuksen nykytilaan ja tulevaisuuden suuntiin | Ammattikasvatuksen aikakauskirja \(journal.fi\)](#)

Ristimäki, Kari. 2004. Yrittäjyyskasvatus. Järvenpää: Yrityssanoma Oy.

Suojanen, Ulla. Toimintatutkimus ammatillisen kehittymisen välineenä, Metodix verkkosivusto, hakupäivä 10.4.2024. [Ulla Suojanen: Toimintatutkimus ammatillisen kehittymisen välineenä – METODIX](#)

Suomen Yrittäjät ry.2024. Yrittäjyys Suomessa Hakupäivä 14.4.2024. <https://www.yrittajat.fi/tieto-meista/tietoa-yrittajarjestosta/yrittajyys-suomessa/>

Suomen Yrittäjät ry. 2024. Tapahtumat ja koulutukset Hakupäivä 31.10.2024. [Tapahtumat ja koulutukset - Yrittajat.fi](#)

Taitotalo 2024. Opiskelijavuosiseuranta. Power Bi -raportti. Intranet.

Taitotalo 2024. Toimintasuunnitelma. Perustehtävä. Intranet.

Taitotalo. Taitotalon vuosikertomus 2024. WWW-dokumentti. Hakupäivä 4.4.2024 [Taitotalon vuosikertomus 2023 | Taitotalo](#)

Taitotalo. Visio, missio, arvot ja strategia. Hakupäivä 4.4.2024. WWW-dokumentti.

<https://www.taitotalo.fi/tama-taitotalo/visio-missio-arvot-ja-strategia>

Toikko, Timo & Rantanen, Teemu. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Hakupäivä 10.4.2024

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-7732-4>

Tutkimuseettinen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Hakupäivä 10.4.2024.

[Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa \(tenk.fi\)](#)

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusyhtiö Tammi.

Viljanen, Marita 2017. Opinnäytetyö Yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen edistäminen Tredussa.

Hakupäivä 30.10.2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017111817322>

Vilka Hanna 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Jyväskylä: PS-kustannus

Vilka, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

YES ry.2024. Suomen yrittäjyyskasvatuksen kehittäjäverkosto Hakupäivä 3.4.2024 <https://yes-verkosto.fi/> [Yrittäjyyskasvatuksen käsitteitä - YES ry \(yesverkosto.fi\)](#)

YES ry.2024. Selviytymisopas päättäjälle. Hakupäivä 10.4.2024. [Selviytymisopas - YES ry \(yes-verkosto.fi\)](#)

YES ry Koulutuksia. Hakupäivä 29.10.2024. [Draivia yrittäjyyskasvatukseen -täydennyskoulutus - YES ry](#)

Yoop-työkalu 2021. Kehitetty HOTIT OPIT hankkeesta. Hakupäivä 18.10.2024. <https://yoop.fi>

LIITTEET

Liite 1. Saate haastattelulle

Liite 2. Haastattelun teemat

Liite 3. Yrittäjyyskasvatuksen työpaja ammatilliselle opettajalle

Liite 4. Kuvakaappaus tiimin teams sivulta tukea yrittäjyyskasvatukseen ammatilliselle opettajalle

Liite 1. Saate haastattelulle

Hei taitotalolainen AmO!

Kutsu haastatteluun osallistumiseen

Opiskelen Oulun ammattikorkeakoulussa liiketoiminnan kehittäminen (YAMK) tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tutkia ja selvittää miten ammatillinen opettaja kokee yrittäjyyskasvatuksen Taitotalossa. Tämän lisäksi selvitetään opetusmenetelmien käyttöä, toimialakohtaisia opetussuunnitelmien tavoitteita yrittäjämäiseen opetukseen ja mitä optimisympäristöjä on mahdollisuus hyödyntää sekä miten saamme edistettyä yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjyyttä Taitotalossa

Haastattelut toteutetaan teamsilla, nauhoitetaan ja kerätty aineisto litteroidaan. Haastattelut käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja antamanne tiedot säilyvät luottamuksellisina. Tutkimusaineisto hävitetään käytön jälkeen.

Vastauksenne ja mielipiteenne ovat tärkeitä Taitotalon yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden kehittämisen tutkimuksen onnistumisen kannalta.

Haastatteluun kuluu aikaa noin yksi tunti.

Toivon, että tutustutte etukäteen haastattelussa esitettyihin teemoihin. Haastattelu toteutetaan vapaamuotoisesti keskustelemalla ja kysymykset toimivat haastattelun apuna.

Vastaan mielelläni opinnäytetyöhön ja tutkimukseen liittyviin kysymyksiin.

Kehittämissyhteistyöterveisin,

Ulla Sulkava

Kouluttaja, AmO

p. 050 5023 813

ulla.sulkava@taitotalo.fi

Liite 2. Haastattelun teemat

HAASTATTELUN TEEMAT (tarkastele näitä oman koulutuslasi näkökulmasta)

Haastattelun teemat ovat mukailtu OPH:n yrittäjyyslinjausten 2017 käsitteiden mukaisesti [yrittäjyyslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf](#)

1. YRITTÄJYYS JA YRITTÄJYYSKASVATUS

- Kuinka hyvin toimialallasi tunnetaan yrittäjyyteen liittyvät tavoitteet ja aiheet opetussuunnitelmassa?
- Sisältääkö opetussuunnitelma yrittäjyyskasvatuksen opintoja? YTO, valinnaiset?
- Onko yrittäjyys osa Taitotalon toimintakulttuuria?

2. OPPIMISYMPÄRISTÖ JA OPETUSMENETELMÄT

- Miten hyödynnetään erilaisia oppimisympäristöjä?
- Käytetäänkö Taitotalossa yrittäjyyttä tukevia työtapoja ja opetusmenetelmiä, esim. pelillisyyttä, harjoitusyritykset?
- Mitä taitoja ja tietoja tarvitaan yrittäjyyden opettamiseen?
- Miten yrittäjämäinen toiminta näkyy työssäsi (asenne)?
- Miten opiskelijoita voisi kannustaa yrittäjämäiseen toimintaan?

3. YRITYS- JA TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ

- Kuinka paljon Taitotalo tekee yhteistyötä yritysten ja työelämän kanssa?
- Hyödynnetäänkö asiantuntijuutta mm. yrittäjäkokemusta yrittäjyyden edistämiseksi?

4. AMMATILLISEN OPETTAJAN MAHDOLLISUUDET YRITTÄJYYSKASVATUKSEN KEHITTÄMISEEN

- Onko opettajilla mahdollisuus tutustua yrittäjien ja yritysten toimintaan?
- Minkälaista koulutusta kaipaavat yrittäjyyskasvatuksesta ja yrittäjyydestä?
- Onko sinulla muita ehdotuksia yrittäjyyskasvatuksen tai yrittäjyyden kehittämiseksi?

Liite 3. Yrittäjyyskasvatuksen työpaja ammatillisille opettajille

Yrittäjyyskasvatuksen työpaja ammatillisille opettajille

Tervetuloa mukaan työpajaan, jossa yhdessä kehitetään ja syvennetään yrittäjyyskasvatuksen taitoja! Työpaja tarjoaa ammatillisille opettajille käytännönläheisiä tapoja tuoda yrittäjyyttä osaksi opetusta ja tukea opiskelijoita yrittäjämäisessä ajattelussa. Yhdessä tekemisen toimintamallilla jaetaan kokemuksia ja ideoita sekä löytämään uusia näkökulmia yrittäjyyskasvatukseen

Työpajat toteutetaan lähitapaamisena kolme kertaa kevätkauden 2025 aikana seuraavasti

28.1. klo 9–12 Yrittäjyyskasvatuksen merkitys muuttuvassa työelämässä

25.3. klo 9–12 Yrittäjyyskasvatus ja toimintamallit

27.5. klo 9–12 Käytännön menetelmät ja yhteistyöverkostojen hyödyntäminen

Kouluttajina ovat Ulla Sulkava ja vieraileva opettaja

Työpajapäivien jälkeen ymmärrät yrittäjyyskasvatuksen merkityksen osana työelämää ja yhteiskuntaa sekä osaat soveltaa uusia, käytännönläheisiä tapoja yrittäjyyden tukemiseen, suunnitella ja toteuttaa yrittäjyyskasvatuksen sisältöjä yhteistyössä muiden kanssa ja kehittää omaa työtäsi ja yhteistyöverkostoja, jotta yrittäjyyskasvatus on tehokasta ja monipuolista ja hyödyntää koko organisaatiota ja aluetta.

Tule mukaan rakentamaan vahvaa yrittäjyyskasvatusta yhdessä kollegoiden kanssa ja oppimaan, miten yhdessä tekeminen voi auttaa tulevaisuuden yrittäjien tukemisessa!

Ilmoittautumiset Taitavan kautta

Liite 4 Kuvakaappaus tiimi sivusta Tukea yrittäjyyskasvatukseen ammatilliselle opettajalle

The screenshot shows a Moodle course interface. On the left is a sidebar with a navigation menu. The main content area displays a list of channels (kanavat) for the course. The top navigation bar includes options like 'Kanavat', 'Jäsenet', 'Asetukset', 'Analytiikka', 'Sovellukset', and 'Tunnisteet'. The channel list includes 'Yleinen', 'Opiskelijoiden ohjaus ja tukeminen', 'Oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät', 'Yrittäjyyskasvatuksen käytännön vinkkien jak...', and 'Yrittäjyyskasvatus'. Each channel entry shows its last activity date and a brief description of its content.

Yleinen
Viimeksi aktiivinen: 6 months ago | Yrittäjyyskasvatuksen tiimin tarkoituksena on tarjota tukea, jakaa kokemuksia ja toimintamalleja sekä auttaa kehittämään yrittäjyyskasvatusta. Teh... Piilota ...

Opiskelijoiden ohjaus ja tukeminen
Viimeksi aktiivinen: 3 days ago | Tukea opettajia opiskelijoiden yrittäjävalmiuksien kehittämisessä ja ohjauksessa. Sisältää: Materiaaleja, joilla voi ohjata opiskelijoita käytännön yrittä... Piilota ...

Oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät
Viimeksi aktiivinen: 3 days ago | Käsitellään yrittäjyyskasvatukseen sopivia oppimisympäristöjä ja erilaisia pedagogisia lähestymistapoja. Sisältää: Materiaaleja ja ideoita oppimisympäris... Piilota ...

Yrittäjyyskasvatuksen käytännön vinkkien jakaminen
Viimeksi aktiivinen: 3 days ago | Tarjotaan opettajille käytännönläheisiä vinkkejä ja ideoita yrittäjyyskasvatuksen toteuttamiseen. Sisältää: Ideoita ja lyhyitä vinkkejä helposti toteutettavis... Piilota ...

Yrittäjyyskasvatus
Viimeksi aktiivinen: 3 days ago | Perustietoa yrittäjyyskasvatuksesta, keskeisistä käsitteistä ja menetelmistä. Sisältää: Artikkeleita, tutkimuksia, linkkejä ja yleistä tietoa yrittäjyyskasvatuks... Piilota ...